

# **Jaarplan voor de rechtspraak**

## 2004

## **Voorwoord voorzitter Raad voor de rechtspraak**

De rechtspraak zal de komende jaren anders moeten gaan werken als we, gegeven de beperkte budgetten, de productie verder willen verhogen en tegelijkertijd het huidige kwaliteitsniveau willen handhaven en op onderdelen zelfs verbeteren. Innoveren betekent investeren in mensen en organisatie. In dit jaarplan kunt u lezen hoe de rechtspraak hier in 2004 invulling aan geeft, voortbouwend op hetgeen de afgelopen jaren al in gang is gezet. De innovatie wordt vooral gestuurd door de wens om de rol van de rechtspraak in de samenleving optimaal in te vullen.

De rechtspraak heeft al jaren te maken met een stijgende instroom van zaken. Het Veiligheidsprogramma van het huidige Kabinet versterkt deze tendens in de strafsector. De ervaringen in 2003 laten zien dat de stijging in de instroom van zaken de prognoses en verwachtingen heeft overtroffen. Naast het Veiligheidsprogramma in de strafsector blijkt ook op andere terreinen het aantal nieuwe zaken sterk toe te nemen. De huidige economische situatie is duidelijk één van de oorzaken voor deze stijging. De gerechten moeten alle zeilen bijzetten om deze instroom bij te kunnen houden. Hierdoor zal er in 2004 nauwelijks ruimte zijn om doorlooptijden en werkvoorraden substantieel terug te brengen. De keuze om mensen en middelen vrij te maken voor investeringen in de organisatie, zal er op termijn toe moeten leiden dat alle zaken op de juiste wijze en binnen een redelijke termijn kunnen worden afgedaan.

A.H. van Delden  
Voorzitter Raad voor de rechtspraak

## **Leeswijzer**

Het jaarplan begint in het eerste hoofdstuk met de hoofddoelstellingen voor 2004. Hierbij wordt met name aandacht besteed aan de productiedoelstellingen. Daarnaast komen innovatie en de onpartijdigheid van de rechter aan de orde.

In het tweede hoofdstuk worden de landelijke activiteiten rond visie en strategie gepresenteerd. Hierbij komen achtereenvolgens aan de orde: de tweede strategische agenda, rechterlijke concentratie, internationaal perspectief en het wetenschappelijk onderzoeksprogramma.

In hoofdstuk 3 (straf), hoofdstuk 4 (civiel), hoofdstuk 5 (bestuur) en hoofdstuk 6 (kanton) worden de belangrijkste activiteiten per sector toegelicht. Hierbij worden tevens de specifieke productiedoelstellingen per sector gepresenteerd.

In hoofdstuk 7 worden de belangrijkste landelijke activiteiten rond de bedrijfsprocessen nader toegelicht. Hoofdstuk 8 gaat in op de landelijke diensten SSR, ICTRO en Prisma. In het laatste hoofdstuk wordt op hoofdlijnen aangegeven hoe het totale beschikbare budget wordt besteedt.

## **Inhoudsopgave**

Voorwoord	3
Leeswijzer	4
Inhoudsopgave	5
Hoofdstuk 1, Doelstellingen 2004	6
Hoofdstuk 2, Landelijke activiteiten rond visie en strategie	11
Hoofdstuk 3, De sector strafrecht	14
Hoofdstuk 4, De sector civiel recht	19
Hoofdstuk 5, De sector bestuursrecht	22
Hoofdstuk 6, De sector kanton	26
Hoofdstuk 7, Landelijke activiteiten rond de bedrijfsprocessen	28
Hoofdstuk 8, Landelijke diensten	35
Hoofdstuk 9, Financiën	37

## Hoofdstuk 1 Doelstellingen 2004

### 1.1 Inleiding

De belangrijkste doelstellingen voor de rechtspraak voor 2004 zijn gebaseerd op de strategische agenda voor de rechtspraak (Continuïteit en vernieuwing, maart 2002) en de meer recente ontwikkelingen in het afgelopen jaar. In de strategische agenda wordt het bekorten van de doorlooptijden als centrale doelstelling gepresenteerd. "Het bekorten van de doorlooptijden werkt door in vrijwel alle activiteiten die worden opgepakt en blijft daarvoor ook in de komende tijd een belangrijke toetssteen." In tegenstelling tot veel andere overheidsdiensten heeft de rechtspraak er in 2004 naast bezuinigingstaakstellingen, ook geld bij gekregen. Er zijn middelen toegevoegd voor de uitvoering van het Veiligheidsprogramma in de strafsectoren en in verband met de autonome groei van de instroom in de civiele sectoren en in de sectoren bestuursrecht. Dit extra geld moet zich in 2004 direct vertalen in een groei van de productie. Verhoging van de productie met behoud van kwaliteit is niet langer mogelijk door capaciteitsuitbreiding alleen. Hiervoor is ook innovatie nodig; anders werken met gebruikmaking van moderne technologie. Kwaliteit, efficiency en innovatie gaan hand in hand.

Naast productie en innovatie is in het afgelopen jaar de onafhankelijkheid van de rechter - mede door aandacht in de media - een belangrijk thema geworden voor de rechtspraak. Over de onafhankelijkheid en met name de onpartijdigheid van de rechter mogen echter geen misverstanden ontstaan. Het is aan de rechtspraak zelf om op dit punt duidelijkheid te verschaffen.

In dit hoofdstuk worden de drie hierboven benoemde doelstellingen (productie, innovatie, onpartijdigheid van de rechter) nader toegelicht.

### 1.2 Productie en doorlooptijden

Met behulp van onderstaande tabellen wordt inzicht gegeven in de verwachte uitstroom van producten voor de gehele rechtspraak. Aangezien de producten variëren in gewicht zijn in de tabellen naast l de uitstroom in absolute aantallen producten steeds de gewogen productie in uren weergegeven. De in de tabellen opgenomen aantallen zijn afgerond op duizendtallen. De percentages van kolommen 2 en 3 zijn gebaseerd op de niet-afgeronde getallen.

Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de totaalkolom voorkomen.

	(1)	(2)	(3)
<b>Bestuursafspraken productie 2004</b>	<b>Bestuurs- afpraak</b>	<b>Afspraak minister</b>	<b>Inspannings- verplichting</b>
<i>Rechtspraak totaal</i>	<b>2003</b>	<b>2004</b>	<b>2004</b>
<b>Totaal bestuursafspraken in aantallen</b>	1.551.000 100%	1.655.000 107%	1.754.000 113%
<b>Totaal gewogen productie in uren</b>	8.046.000 100%	8.606.000 107%	9.065.000 113%

In kolom 1 vindt u de productie in aantallen en gewogen productie zoals deze waren opgenomen in het jaarplan 2003 van de rechtspraak. Deze waren gebaseerd op de met de gerechten gemaakte bestuursafspraken 2003. In kolom 2 staan de met de minister van Justitie gemaakte afspraken voor 2004. Deze zijn door de Raad vertaald naar minimaal gewenste bestuursafspraken met de gerechten voor 2004, welke zijn gebaseerd op de inzichten tijdens het begrotingsproces, midden 2003. Inmiddels is duidelijk dat de instroom en de productie in 2003 fors hoger zijn dan medio 2003 was voorzien.

Op basis van de meest recente verwachting van de instroom van zaken volgens het instroomprognosemodel blijkt dat de aanvankelijke prognose van de instroom voor 2004 substantieel naar boven moet worden bijgesteld. Het is de ambitie van de rechtspraak om, gegeven die verwachte groei van de instroom, zoveel mogelijk te voorkomen dat bestaande achterstanden verder toenemen en gemiddelde doorlooptijden oplopen. Dit heeft de Raad er toe gebracht om hogere inspanningsverplichtingen af te spreken met de gerechten voor 2004. In kolom 3 wordt de productie inclusief de inspanningsverplichting gepresenteerd. Deze inspanningsverplichting zal hierna nader worden toegelicht.

De rechtspraak heeft de personele capaciteit in 2002 en 2003 fors uitgebreid dan de budgetruimte eigenlijk toeliet. Hierdoor kon een grotere productie geleverd worden. In 2003 heeft de rechtspraak mede hierdoor moeten bezuinigen. Daarbij is niet bezuinigd op personeel, maar wel op materiële uitgaven. Om investeringskaalslag te voorkomen mag duidelijk zijn dat dit slechts eenmalig gedaan kan worden. Daarnaast is in de uitvoering sterk gefocust op het primaire proces waarbij, daar waar mogelijk, het secundaire proces financieel minder is ondersteund. Verdere realisatiegegevens over 2003 zullen in het jaarverslag 2003 van de rechtspraak gepresenteerd worden.

De Raad voor de rechtspraak heeft in het kader van de begrotingscyclus 2004 afspraken gemaakt met de minister van Justitie over de te leveren productie en de daarvoor benodigde middelen. Deze zijn gebaseerd op een verhoging van het productieniveau ten opzichte van de voor 2003 gemaakte afspraken met bijna 7%. Hierin zijn verankerd het veiligheidsprogramma in de strafsector, de extra productie vanwege de autonome groei van de instroom bij de gerechten, het wegwerken van achterstanden in een aantal sectoren straf, de extra zaken als gevolg van de verwachte economische ontwikkelingen en 2% van de efficiencywinst van 2003. De rechtspraak heeft zichzelf verder, in aanvulling op genoemde afspraken voor 2004 met de minister van Justitie, een inspanningsverplichting opgelegd om te trachten de stijgende instroom bij te houden en waar enigszins mogelijk bestaande achterstanden weg te werken. Deze inspanningsverplichting is opgenomen in de bestuursafspraken die de Raad in het kader van de begrotingscyclus 2004 met de gerechten heeft gemaakt. Onderdeel van de inspanningsverplichting is de herverdeling van achterstanden over gerechten. Gerechten waar de werkvoorraden onbeheersbare hoogten bereiken, worden geholpen door collega's uit andere arrondissementen. Dit initiatief komt de hele rechtspraak ten goede en is positief ontvangen door de gerechten zelf.

Voor alle duidelijkheid is het goed vier risico's te onderkennen die het realiseren van de inspanningsverplichting (de bestuursafspraken met de gerechten) in 2004 kunnen beïnvloeden.

- a) Ten eerste is de werkdruk in 2003 verder opgelopen. Het is de vraag of deze werkdruk in 2004 is vol te houden.
- b) Ten tweede zullen de materiële uitgaven weer op een toereikend niveau moeten uitkomen, dat wil zeggen: moeten de noodzakelijke materiële uitgaven daadwerkelijk gedaan worden en niet weer worden uitgesteld. Het ligt niet voor de hand dat de bezuinigingen op materiële uitgaven, waaruit in 2003 3% extra personele uitbreiding gefinancierd kon worden, ook in 2004 voortgezet kan worden. Sterker nog, dit is niet gewenst, omdat achterstallig onderhoud kan ontstaan hetgeen weer kan leiden tot nadelige gevolgen voor de productie en kwaliteit van de rechtspraak.
- c) De rechtspraak bevindt zich in een kwetsbare positie door de afhankelijkheidsrelatie die er bestaat tussen gerechten en parketten voor wat betreft de instroom. De gerechten zetten hun maximale capaciteit in op de strafsector om de maatschappelijk gewenste aanpak van strafzaken optimaal te kunnen invullen. Als de instroom van zaken in de praktijk lager uitvalt, wordt de productie niet gehaald. Waardoor leegloop van capaciteit ontstaat. Bij hogere instroom daarentegen zullen de voorraad en de doorlooptijd oplopen.
- d) Tot slot, mocht de werkelijke instroom in de overige sectoren hoger zijn dan de geprognosticeerde instroom, dan zullen de voorraden onvermijdelijk oplopen. Deze situatie is niet ondenkbaar, gelet op de hoge instroom het afgelopen jaar en de druk die deze op de rechtspraak heeft gecreëerd.

In het jaarplan 2003 zijn, met het oog op de hoge instroom van zaken, de in 2002 gerealiseerde doorlooptijden gehanteerd als norm voor 2003. De gerealiseerde doorlooptijden in 2003 staan in de volgende tabel. Geconstateerd moet worden dat met name in de handelssectoren van rechtbanken en gerechtshoven de doelstelling niet is gerealiseerd. Een analyse van de verschillen zal in het jaarverslag over 2003 worden gegeven.

Ook in 2004 zullen de gemiddelde doorlooptijden niet substantieel kunnen teruglopen. Zo als eerder opgemerkt, zijn maatregelen getroffen om de productiecapaciteit zo te verdelen dat de verschillen in doorlooptijden tussen gerechten worden verkleind. Vanwege de sterk groeiende instroom in 2003 en 2004, kan efficiëntiewinst niet ingezet worden voor het terugbrengen van doorlooptijden. De nu in gang gezette specifieke maatregelen (Veiligheidsplan, sectorprogramma's) die gericht zijn op het verkorten van doorlooptijden worden op zijn vroegst eind 2004 effectief. Ook voor die maatregelen geldt, dat tijdelijk enige 'overcapaciteit' beschikbaar moet zijn om de doorlooptijden daadwerkelijk te kunnen terugbrengen.

### Doorlooptijden in 2002 en 2003 naar zaakstype in kalenderdagen

Zaakstype	2002	2003	
<b>Rechtbank sector Kanton</b>			
Handelszaak met verweer	64	58	-
Handelszaak zonder verweer (verstek)	13	11	--
Familiezaak	27	27	=
Kortgeding in een kantonzaak	30	28	-
Strafzaak bij kanton (overtreding)	43	43	=
<b>Rechtbank sector civiel</b>			
Handelszaak met verweer	323	389	++
Handelszaak zonder verweer	41	41	=
Beschikking op verzoekschrift	45	51	++
Faillissement	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar	
Scheidingszaak	104	111	+
Beschikking op verzoekschrift aan de kinderrechter	35	35	=
Overige familiezaak (b.v. adoptie)	148	156	=
Kortgeding	49	49	=
<b>Rechtbank sector Straf</b>			
Strafzaak (meervoudig behandeld=MK)	124	139	++
Uitwerken vonnis strafzaak voor hoger beroep (MK)	114	109	=
Politierechterzaak (incl. economische)	56	78	++
Strafzaak bij de kinderrechter (enkelvoudig)	68	88	++
<b>Rechtbank sector bestuur</b>			
Bestuurszaak	373	349	-
Voorlopige voorziening bij een bestuurszaak	45	45	=
Vreemdelingenzaak	383	469	++
<b>Gerechtshof</b>			
Handel	422	521	++
Familie (excl. Bopz en kinderrechter)	267	230	--
Belastingzaak	527	511	=
Strafzaak (enkelvoudig of meervoudig behandeld)	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar	
Uitwerken arrest voor cassatie	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar	
<b>College van Beroep voor het Bedrijfsleven</b>			
Bestuurszaak	513	494	=
Voorlopige voorziening	45	50	++
<b>Centrale Raad van Beroep</b>			
Bestuurszaak	741	713	=
Voorlopige voorziening	60	46	--

-- is meer dan 10% afname, - is tussen de 5% en 10% afname,

= is minder dan 5% verandering t.o.v. 2002 ,

+ is toename tussen 5%-10%, ++ is toename meer dan 10%.

De doorlooptijden in de bovenstaande tabel hebben betrekking op een selectie van de soorten zaken die de gerechten afdoen in de verschillende sectoren. Om de doorlooptijden te kunnen meten zijn in- en uitstroommomenten gedefinieerd. De definities vertonen kleine verschillen afhankelijk van het type zaak. Als algemeen uitgangspunt geldt dat het instroommoment is gedefinieerd als het moment waarop een zaak binnenkomt bij een gerecht en het uitstroommoment als het moment van de definitieve afdoening door de rechter.

Met het systematisch meten van doorlooptijden is voor het eerst in 2002 begonnen. In 2003 is de betrouwbaarheid van de gegevens verhoogd en daarnaast is voor een aanvullend aantal categorieën de doorlooptijd gemeten. In de bovenstaande tabel ontbreken op dit moment nog de gegevens over faillissementen en de strafzaken bij de hoven. Door de introductie van een nieuw primair systeem bij de hoven op het gebied van straf (NIAS) zullen de doorlooptijden voor deze categorie zaken in de loop van 2004 bekend worden. Het overzicht in het jaarplan 2003 bevatte voor de gerechtshoven één doorlooptijd voor alle civiele zaken. In dit jaarplan is van deze categorie de doorlooptijd gesplitst in handelszaken en familiezaken omdat de doorlooptijden van deze soorten zaken nogal verschillend zijn en het gemiddelde dus weinig betekenis heeft. Om de doorlooptijden beter te kunnen interpreteren zijn betrouwbare gegevens over de werkvoorraad nodig. In 2004 wordt gewerkt aan het vergroten van de betrouwbaarheid en eenduidigheid van de gegevens over werkvoorraden en doorlooptijden. Dit project zal in 2005 worden afgerond.

In de hoofdstukken 3 tot en met 6 van dit jaarplan worden de afspraken (inclusief het bijbehorende cijfermatige beeld) per sector toegelicht.

### **1.3 Innovatie**

De innovatie die nodig is om binnen het beschikbare budget de toenemende instroom van zaken het hoofd te bieden met behoud van kwaliteit, krijgt op verschillende manieren vorm binnen de rechtspraak. Uiteraard door allerlei nieuwe toepassingen mogelijk gemaakt door technologische ontwikkelingen. Maar ook bij de ontwikkeling van bijvoorbeeld kwaliteitsmanagement en kennismanagement is innovatie een belangrijke drijfveer evenals in de sectorprogramma's. Naast de grote innovaties met landelijke consequenties, zijn er ook tal van kleinere lokale initiatieven om het eigen werk beter te organiseren. De Raad stimuleert innovatieve projecten van gerechten door een bijdrage in de financiering. Ideeën die opkomen dicht bij het primaire proces van de rechtspraak krijgen hiermee een kans om verder te worden ontwikkeld.

Door de ervaringen van de afgelopen jaren is de Raad tot de conclusie gekomen dat er extra activiteiten nodig zijn om innovatie binnen de rechtspraak op een hoger plan te brengen. Aan een interne "denktank" is gevraagd om antwoord te geven op drie vragen:

- a) Geef een overzicht van alle activiteiten rond innovatie.
- b) Hoe kan de Raad het innovatieproces stimuleren?
- c) Hoe kan de rechtspraak meer resultaat halen uit de investeringen voor innovatie?

Het advies van de denktank zal in het voorjaar van 2004 worden vertaald in een structuur voor innovatiemanagement binnen de rechtspraak.

### **1.4 Onpartijdigheid van de rechter**

In 2003 is in opdracht van de Presidentenvergadering en het hoofdbestuur van de NVvR, een werkgroep ingesteld om een leidraad op te stellen gericht op de onpartijdigheid van de rechter. Aanleiding was de toenemende aandacht in samenleving en media voor dit onderwerp en de discussie die binnen de rechtsprekende macht is ontstaan omtrent integriteit, nevenfuncties en gedragscodes. In 2000 besteedde een symposium in Arnhem al aandacht aan dit onderwerp ("Voorkoming van schijn van partijdigheid"). In 2002 publiceerde het WODC het onderzoeksrapport "Schijn van partijdigheid rechters" (WODC 2002, 199).



De leidraad is inmiddels gereed en zal naar verwachting in het voorjaar van 2004 worden vastgesteld en gepubliceerd. De leidraad bevat aanbevelingen die moeten aanzetten tot permanente oplettendheid van rechter en gerecht om de rechterlijke onpartijdigheid te bewaken. De leidraad is een onderdeel van het aandachtsgebied betreffende de verbetering van de kwaliteit van de rechtspraak (zie ook paragraaf 7.5). Extern beoogt de leidraad de samenleving inzicht te geven in het kader waarbinnen de rechter zijn afwegingen maakt en dient hij als externe verantwoording van rechterlijk gedrag. Met dit doel zal de leidraad onder andere op internet worden gepubliceerd ([rechtspraak.nl](http://rechtspraak.nl)).

De leidraad zal bestaan uit tien aanbevelingen waarin aandacht zal worden besteed aan respectievelijk: familieverbanden en kennissenkring, nevenfuncties, de rechter-plaatsvervanger, voormalige werkkring en eerdere bemoeienis met een zaak of met partijen. Twee aanbevelingen richten zich tot de gerechten met het oog op nadere afspraken per gerecht en de specifieke taak van het gerecht bij de bevordering van de onpartijdigheid.

## **Hoofdstuk 2 Landelijke activiteiten rond visie en strategie**

### **2.1 Inleiding**

De Raad voor de rechtspraak heeft een belangrijke taak in het genereren van informatie die de rechtspraak in staat stelt om te anticiperen en adequaat te reageren op ontwikkelingen binnen of buiten de rechtspraak. Een belangrijke activiteit die voor de eerste helft van 2004 in de agenda staat is het formuleren van een tweede strategische agenda voor de rechtspraak. Deze agenda zal de komende jaren richtinggevend zijn voor de inrichting en ontwikkeling van de rechtspraak in Nederland. In dit hoofdstuk zal naast deze tweede strategische agenda aandacht worden besteed aan het debat over de modaliteiten voor concentratie van rechtspraak, internationale samenwerking en de onderzoeksprojecten die uitgevoerd zullen worden in het kader van het wetenschappelijk onderzoeksprogramma.

### **2.2 Tweede strategische agenda**

De eerste strategische agenda voor de rechtspraak dateert van maart 2002. Destijds is de ambitie uitgesproken om deze agenda ieder jaar te actualiseren met iedere twee jaar een grondige heroverweging. Een jaarlijkse actualisering is niet nodig gebleken. Wel heeft de Raad besloten om in juni 2004 een tweede strategische agenda te presenteren.

In de tweede strategische agenda voor de rechtspraak zullen de doelstellingen voor de komende jaren worden gekoppeld aan een duidelijke missie voor de rechtspraak en zullen deze doelstellingen worden uitgewerkt in een strategie om deze doelstellingen te realiseren. Aan deze agenda worden in ieder geval de volgende eisen gesteld:

- a) De agenda is gebaseerd op een missie waarin éénduidig en herkenbaar de opdracht voor de rechtspraak in de samenleving is verwoord. Een missie heeft per definitie een duurzaam karakter en geldt voor een langere periode. De gekozen doelstellingen voor de komende jaren moeten logisch volgen uit de missie.
- b) De agenda moet duidelijk richtinggevend zijn door een beperkt aantal doelstellingen.
- c) De doelstellingen moeten meetbaar zijn.
- d) De keuzes dienen enerzijds gebaseerd te zijn op beschikbaar empirisch materiaal en anderzijds op interne en externe analyses waarbij actieve betrokkenheid van zowel eigen medewerkers uit de rechtspraak als partners van de rechtspraak noodzakelijk is.
- e) Er zullen geen grote structuurwijzigingen worden voorgesteld voor de evaluatie van de Wet Raad voor de rechtspraak en de Wet Organisatie en bestuur gerechten in 2007.

De tweede strategische agenda voor de rechtspraak is richtinggevend voor de jaarplannen vanaf 2005. De agenda zal in juni 2004 worden gepresenteerd. Een belangrijke eerste stap is gezet in de brief van de Raad aan de Tweede Kamer d.d. 16 januari 2004 met daarin de reactie van de Raad op het rapport van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid inzake “de toekomst van de nationale rechtsstaat” en het kabinetsstandpunt dienaangaande. Een goed functionerende rechtspraak is een belangrijke voorwaarde voor het goed functioneren van de rechtsstaat. Discussies over het domein van de rechter, zoals geïnitieerd door het kabinet, moeten in deze context worden gevoerd. De prijs van kostenreductie bij de rechtspraak is te hoog als hierdoor essentiële elementen van de rechtsstaat worden aangetast.

### **2.3 Strategische vraag: concentratie**

Komend voorjaar formuleert de Raad na overleg met de gerechten, de minister van Justitie, de advocatuur en het Openbaar Ministerie zijn beleidsvisie op rechterlijke concentratie. Deze visie zal onder meer worden uitgedragen in het kader van de wetgevingsadvisering door de Raad over rechterlijke concentratie. Van rechterlijke concentratie is sprake als: (a) één of een aantal gerechten, (b) in afwijking van de hoofdregels van de competentieverdeling, (c) op basis van een wettelijke regeling of op basis van expliciete afspraken tussen de gerechten (d) de exclusieve bevoegdheid heeft zaken te behandelen. Daarnaast is er behoefte om vraagstukken die nauw samenhangen met rechterlijke concentratie (zoals de vraag naar specialisatie, de optimale schaalgrootte van gerechten en de verdeling van rechtsmacht) op een structureel niveau te bespreken. Hiertoe zal gelegenheid geboden worden in het najaar van 2004.

### **2.4 Internationaal perspectief**

De internationalisering van het recht is een belangrijk thema voor de rechtspraak. De Raad voor de rechtspraak besteedt daarom op verschillende manieren en niveaus de nodige aandacht aan dit beleidsterrein. Concrete activiteiten in 2004 betreffen de volgende onderwerpen:

#### a) Internationale samenwerking met andere Raden voor de rechtspraak

In november 2003 is tijdens een internationale conferentie in Den Haag besloten tot de oprichting van een Europees netwerk voor raden voor de rechtspraak en vergelijkbare organisaties. Dit moet in 2004 zijn beslag krijgen tijdens een conferentie in Rome. De voorzitter van de Nederlandse Raad voor de rechtspraak is tevens Secretaris-Generaal voor dit netwerk in oprichting. Dit impliceert dat het secretariaat wordt gevoerd door de Nederlandse Raad.

#### b) Inzet van rechters en gerechtspersoneel in projecten in het buitenland

De Raad is van mening dat bij de behandeling van dergelijke verzoeken steeds een goede balans moet worden gevonden tussen enerzijds het belang van internationale gerechtelijke samenwerking en anderzijds de noodzaak om zuinig om te springen met de schaarse capaciteit in Nederland. Daarbij wordt overigens eveneens het belang voor de individuele medewerker (én de organisatie) onderkend om zo af en toe het blikveld te kunnen verruimen en kennis te maken met andere rechtsculturen. In aansluiting op de ontwikkelingen in Europees verband is het wenselijk de keuze van prioriteitslanden nader te bezien. Hiervoor acht de Raad goede afstemming met de betrokken departementen (Justitie en Buitenlandse Zaken) van groot belang.

#### c) Haalbaarheidsstudie inzake een internationale rechtersopleiding

De Raad heeft in 2002 met een aantal relevante Haagse organisaties de mogelijkheden besproken voor een internationale rechtersopleiding in Den Haag. De uitkomsten van deze besprekingen waren dermate positief dat de Raad daarop besloten heeft een bescheiden haalbaarheidsstudie naar de mogelijke organisatievorm, doelgroep, modulaire inhoud en een mogelijke pilotcursus etc. te laten uitvoeren door onderzoekers van het Asser-instituut en het Institute for Social Studies. Deze haalbaarheidsstudie werd in 2003 afgerond. Op basis van de uitkomsten van de studie heeft de Raad besloten om in nauw overleg met de Ministeries van Justitie en Buitenlandse Zaken verder te werken aan de totstandkoming van een dergelijke opleiding.

## 2.5 Wetenschappelijk onderzoek

De Raad heeft in oktober 2003 het programma voor het wetenschappelijk onderzoek 2003-2005 vastgesteld. Beoogd wordt door middel van onderzoek bij te dragen aan een rechtspraak die aan de eisen van de tijd voldoet. Volgens de planning zal zestig procent van de onderzoeken voor de zomer van 2004 moeten zijn aanbesteed.

In 2003 zijn verschillende onderzoeken van start gegaan die in 2004 doorlopen.

- a) Rechter onder de mensen. Een verkenning van Amerikaanse initiatieven van gerechten tot het betrekken van de 'local communities' bij hun beleidsvorming.
- b) Handleiding benoeming deskundigen. Op basis van literatuurstudie, casusanalyse en een verzameling van 'best practices' wordt gestreefd naar de formulering van een praktische gids.
- c) Instrumenten ter oriëntatie van de rechter bij straftoemeting. Een analyse van totstandkoming en feitelijk gebruik van twee soorten mechanismen ter bevordering van rechtseenheid.
- d) Mediation bij beklagzaken art. 12 Strafvordering. Monitoring van een experiment met mediation.

Voorzien zijn onderzoeksprojecten met betrekking tot onder andere:

- e) Bewerkelijkheid van zaken/productiviteit. Via dossieronderzoek en enquêtes zal worden getracht inzicht te krijgen in factoren die tot nu toe niet in de verklaring van de ontwikkelingen in de productiviteit konden worden meegenomen.
- f) Verbreding van het lekenelement in de rechtspraak. Aan de hand van literatuuronderzoek zal nagegaan worden in welke mate verschillende beweerde positieve effecten van de inbreng van non-professionals in de rechtspraak empirische ondersteuning hebben gekregen.
- g) De betekenis van de multiculturaliteit voor de afdoening van zaken. Op basis van een analyse van de wijze van, al dan niet adequaat te achten, erkenning van het culturele element in de afdoening van civiele en bestuursrechtelijke zaken wordt gestreefd naar de opzet van een instrument ter (h)erkenning van dat aspect in zaken.
- h) De herinrichting van het burgerlijk procesrecht in het algemeen en de bevordering van doorloopsnelheid in het bijzonder. Een evaluatie van de in het afgelopen decennium getroffen maatregelen in het kader van het versnellingsbeleid op basis van theoretische analyse en een empirisch toetsing van relevante factoren in dat kader.
- i) Een bijzondere onderzoeksopdracht rond het thema economische en maatschappelijke effecten van het recht.

In 2004 worden de resultaten van een aantal in de voorgaande jaren gestarte onderzoeksprojecten gepubliceerd. Het betreft onderzoek naar het publiek vertrouwen in de rechtspraak (SCP), naar de relatie tussen rechtspraak en media (door NSCR), de wijze waarop strafrechters de maatschappelijke vraag naar adequaat straffen waarnemen en hoe ze zich daartegenover opstellen (NSCR) en de vergelijkende studie Nederland – Denemarken (P.J. P. Tak e.a.). Ook de in opdracht van de Raad geschreven strategische verkenning over de risico's verbonden aan de inbreng van private opsporing zal in 2004 verschijnen. In 2004 wordt begonnen met de publicatie van het periodiek *Rechtstreeks*. In *Rechtstreeks* zullen resultaten van wetenschappelijk onderzoek en beleidsrelevante bijdragen aan de ontwikkeling van de rechtspraak op toegankelijke wijze worden gepresenteerd. Het tijdschrift richt zich primair op de leden van de rechterlijke macht en daarnaast op de ruime kring van hen die zich beroepshalve met de rechtspraak bezighouden. *Rechtstreeks* zal een bijdrage moeten leveren aan de externe oriëntatie van de rechtspraak. Voor 2004 zijn vijf nummers gepland.

## Hoofdstuk 3 De sector strafrecht

### 3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden eerst de beoogde productiecijfers voor 2004 gepresenteerd, zoals deze met de minister van Justitie zijn afgesproken, afgezet tegen de in de bestuursafspraken met de gerechten afgesproken productie in 2003. Vervolgens zal aandacht worden besteed aan een aantal activiteiten die specifiek zijn gericht op de sectoren strafrecht van de rechtbanken en de appèlcolleges.

Zoals in paragraaf 1.2 is aangegeven staat het jaar 2004 in het teken van het realiseren van een beduidend hogere productie dan voor 2003 is afgesproken. Om de vraag naar zittingscapaciteit van het OM goed af te stemmen op het aanbod van de strafsectoren worden lokaal convenanten afgesloten tussen de rechtbanken en de parketten. Deze vormen ook in 2004 de basis voor de productieafspraken. Op deze wijze kunnen knelpunten in de keten in een vroegtijdig stadium onderkend worden. De inspanningsverplichting is gebaseerd op de realisatie van het totaal van de lokale convenanten. De rechtspraak biedt in 2004 de door het OM gevraagde zittingscapaciteit. Een voorwaarde voor het realiseren van de productieafspraken is het op een continue wijze aanleveren van zaken door de parketten. Immers wanneer deze instroom om welke reden dan ook achterblijft, dan wordt het realiseren van de productieafspraken een onmogelijke opgave.

In onderstaande tabel is de productie van de sectoren straf voor 2004 weergegeven. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de kantonstrafzaken zijn verwerkt in hoofdstuk 6, de sector kanton. De wat lagere afspraak in gewogen termen met het OM in kolom 3, afgezet tegen de zeer ambitieuze afspraak met de minister, is toe te schrijven aan voortschrijdend inzicht en heeft met name betrekking op minder raadkamerzaken dan begroot.

	(1)	(2)	(3)
<b>Bestuursafspraken productie rechtspraak</b>	<b>Bestuurs- afpraak</b>	<b>Afspraak minister</b>	<b>Afspraak met het OM</b>
<i>Sector Straf (landelijk beeld)</i>	<b>2003</b>	<b>2004</b>	<b>2004</b>
Productieafspraken in aantallen producten	246.000 100%	289.000 118%	282.000 114%
Productieafspraken in gewogen productie uren	1.950.000 100%	2.243.000 115%	2.233.000 115%

### 3.2 Productieafspraken met de rechtbanken

De effecten van het veiligheidsprogramma, autonome groei en het wegwerken van achterstanden zullen in 2004 duidelijk merkbaar zijn. Per saldo resulteert dit in een ruim 15% hogere (gewogen productie) c.q. 17% hogere (absolute aantallen) afspraak voor 2004 ten opzichte van de bestuursafpraak 2003. Zoals in de inleiding van dit hoofdstuk aangegeven is, heeft de rechtspraak alle voorrang gegeven om op lokaal niveau afstemmingsafspraken met de parketten mogelijk te maken. Het resultaat is een afspraak met het OM dat ruim 16% meer (in gewogen uren) c.q. 15% meer productie (in absolute aantallen) voor 2004 ten opzichte van de afspraak voor 2003 oplevert.

	(1)	(2)	(3)
<b>Bestuursafspraken productie rechtbanken</b>	<b>Bestuursafpraak</b>	<b>Afspraak minister</b>	<b>Afspraak met het OM</b>
<i>Sector Straf (landelijk beeld)</i>	<b>2003</b>	<b>2004</b>	<b>2004</b>
Productieafspraken in aantallen producten	215.000 100%	251.000 117%	247.000 115%
Productieafspraken in gewogen productie uren	1.497.000 100%	1.717.000 115%	1.721.000 116%

### 3.3 Productieafspraken met de appèlcolleges

De gerechtshoven zullen net als de rechtbanken in 2004 te maken krijgen met de effecten van het veiligheidsprogramma. In de afspraak met de minister is een inschatting van deze effecten vertaald in een ruim 15% hogere (gewogen productie) c.q. 18% hogere (absolute aantallen) afspraak voor 2004 ten opzichte van de bestuursafpraak 2003. In de lokale convenanten tussen de ressortsparketten en de gerechtshoven is deze extra instroom vertaald naar een 'match' tussen gevraagde en beschikbare zittingscapaciteit. Dit beeld vindt u terug in de kolom 'Afspraak met het OM 2004'. Hiermee is evenwicht tussen aanbod en vraag bereikt. Tezamen met de autonome groei in EK- en MK-zaken en het wegwerken van bestaande achterstanden resulteert dit per saldo in een ruim 11% hogere (gewogen productie) c.q. 10% hogere (absolute aantallen) afspraak voor 2004 ten opzichte van de bestuursafpraak 2003.

De gerechtshoven verwachten ruim 2.500 raadkamerzaken minder af te doen dan in de afspraak met de minister voor 2004 is afgesproken. Tevens zijn in de afspraken met het OM meer extra EK-zaken en minder extra MK-zaken opgenomen dan aanvankelijk was verwacht in de afspraak met de minister. Genoemde punten verklaren het verschil in gewogen productie uren tussen kolom (2) en kolom (3).

	(1)	(2)	(3)
<b>Bestuursafspraken productie appèlcolleges</b>	<b>Bestuursafpraak</b>	<b>Afspraak minister</b>	<b>Afspraak met het OM</b>
<i>Sector Straf (landelijk beeld)</i>	<b>2003</b>	<b>2004</b>	<b>2004</b>
Productieafspraken in aantallen producten	32.000 100%	38.000 118%	35.000 110%
Productieafspraken in gewogen productie uren	454.000 100%	526.000 115%	512.000 111%

### 3.4 Het landelijk coördinatiecentrum megazaken

Het Landelijk Coördinatiecentrum Megazaken (LCM) is in het leven geroepen om megastrafzaken – strafzaken die meer dan 30 uur zittingstijd vergen – zodanig over de rechtbanken te verdelen dat de zittingscapaciteit optimaal wordt benut. In de loop van 2004 zal het LCM volledig operationeel worden. Daartoe worden in eerste instantie alle lopende megazaken geïnventariseerd, zowel via de gerechten als via het Openbaar Ministerie. Zodra de AMvB inzake nevenzittingsplaatsen in werking is getreden (dit besluit ligt thans in het kader van een voorhangprocedure bij de Tweede Kamer) kan worden begonnen met de daadwerkelijke verdeling van zaken. In het begin zal ook worden gewerkt aan het tot stand brengen van goed afgestemde werkrelaties met het Openbaar Ministerie (het OM krijgt eveneens een Landelijk Coördinator), de rechtbanken, de Raad voor de rechtspraak en diverse landelijke overleggen. Voorts zal het LCM aan de Raad voor de rechtspraak voorstellen doen voor de opzet van een tijdschrijfmethode voor megazaken. Deze methode moet in 2004 operationeel worden, zodat in 2005 de financiering van het behandelen van megazaken op valide gegevens kan worden gebaseerd.

Ten slotte wordt in 2004 een begin gemaakt met het opzetten van het Informatie Punt Megazaken (IPM). Daartoe zal onder meer worden onderzocht welke gerechten over bepaalde expertise beschikken en hoe die expertise optimaal kan worden ingezet bij de behandeling van megazaken. Tenslotte zal het LCM werken aan de opzet van het eigen bureau en de eigen processen en de inbedding van het LCM in de organisatie van de rechtbank Rotterdam. Voor het spreiden van megazaken over de gerechtshoven zullen in 2004 voorstellen worden gedaan.

### **3.5 Het sectorprogramma**

De Raad heeft in 2003 de landelijke sectoroverleggen uitgenodigd om in samenwerking met de Raad via sectorprogramma's te werken aan de verdere verbetering van de rechtspraak. De uitvoering van deze programma's wordt gefinancierd en ondersteund door de Raad. De Raad is samen met de landelijke overleggen van de verschillende sectoren opdrachtgever. De programma's zijn een middel om tot vernieuwing van de rechtspraak te komen. De programma's zorgen ook voor een goede afstemming tussen grote landelijke programma's (zoals RechtspraakQ, informatiemanagement en werkprocessen) en initiatieven van de sectoren zelf. Een dergelijke afstemming zorgt er voor dat de verschillende initiatieven met elkaar in verband worden gebracht en elkaar daardoor kunnen versterken. Er kunnen prioriteiten worden gesteld, waardoor de schaarse tijd en middelen zo effectief mogelijk worden ingezet. Tenslotte bieden de programma's de gerechten de mogelijkheid om bij de implementatie gezamenlijk op te trekken. Onder ieder programma vallen een beperkt aantal projecten. Vrijwel alle medewerkers (programmamanager, projectleiders en teamleden) zijn afkomstig uit de sectoren zelf.

Het landelijk overleg van de sectorvoorzitters van de strafsectoren heeft als eerste in januari 2003 besloten om een sectorprogramma in te richten. Het programma zal de komende jaren in de strafsectoren een concrete bijdrage moeten gaan leveren aan de volgende vier doelstellingen:

- a) Het vergroten van de doelmatigheid/productiviteit.
- b) Het verkorten van de doorlooptijden.
- c) Het vergroten van de rechtseenheid.
- d) Het vergroten van de kwaliteit.

In oktober 2003 zijn de plannen voor het programma en de onderliggende projecten formeel vastgesteld. De programma organisatie was echter voor de zomer al gereed en is direct aan de slag gegaan. Het programma is met vier projecten van start gegaan: het project keten OM-ZM (afstemming in de keten op basis van 'best practices'), het project ICT ondersteuning strafsectoren (o.a. betrokken bij de invoering van het nieuwe GPS), het project werkprocessen en het project sectorstatuut strafsector (kwaliteit).

Alle vier de projecten zullen in de loop van 2004 concrete producten gaan opleveren.

- Het programma levert namens de strafsectoren gebruikersinbreng en materiedeskundigheid bij de ontwikkeling van het Geïntegreerd Bedrijfsprocessen Systeem (GPS). Belangrijke onderdelen van GPS (de delen 'alcoholzaken', 'loopzaken' en 'maatwerkwaken') zullen in 2004 worden gebouwd en/of worden uitgerold in de arrondissementen.
- Het programma zal in 2004 een roosterprogramma aanbieden aan de strafsectoren. 'Roosteren' bleek landelijk op veel manieren te gebeuren, terwijl in een aantal arrondissementen initiatieven om dit te automatiseren waren ondernomen. Na onderzoek is besloten tot de aanschaf van het meest geschikte programma, dat in 2004 aan de strafsectoren zal worden aangeboden.
- Het project werkprocessen heeft uniforme referentiemodellen werkprocessen voor de categorieën Enkelvoudige Kamer en Meervoudige Kamer en Kanton opgesteld, waarin gevonden 'best practices' zijn verwerkt. Deze referentiemodellen zijn voorgelegd aan materiedeskundigen uit de sectoren. Na goedkeuring kunnen de modellen in de loop van 2004 landelijk worden geïmplementeerd. In 2004 zullen ook de uniforme referentiemodellen van de werkprocessen in de categorieën jeugdstrafrecht, preventieve hechtenis en kabinet RC worden opgesteld en zullen de werkprocessen in de strafsectoren van de gerechtshoven worden beschreven.

- Het project keten OM-ZM onderzoekt de wijze van afstemming tussen OM en ZM en zoekt daarbij 'best practices'. Belangrijk accent in dit project is de problematiek van de aanhoudingen die leiden tot 'verdamping' van zittingscapaciteit. Medio 2004 zal dit project de onderzoeks- en inventarisatiefase afronden. In de tweede helft van 2004 zal dit project zich richten op implementatie van optimale vormen van afstemming tussen OM en ZM.
- In de eerste helft van 2004 zal het project sectorstatuut binnen het door Rechtspraak ontwikkelde raamwerk een model sectorstatuut opstellen.

### **3.6 Veiligheidsprogramma**

Nederland moet veiliger. Dit credo is door het kabinet vertaald in het veiligheidsprogramma 'Naar een veiliger samenleving'. Het jaar 2003 was een opstartfase voor het programma dat wordt gecoördineerd vanuit het ministerie van Justitie en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. In 2004 zullen de effecten van het programma merkbaar worden voor de rechtspraak. Er valt een drietal effecten te onderscheiden: Een toename van de instroom aan misdrijfzaken, toename van de instroom van overtredingen en een (mogelijke) besparing als gevolg van de verruiming van de competentiegrens van de politierechter.

In 2004 worden ongeveer 10.950 extra misdrijfzaken (leidend tot ongeveer 46.400 producten) en ongeveer 55.000 overtredingen als gevolg van het veiligheidsprogramma verwacht. Bij het opstellen van de begroting 2004 was nog uitgegaan van een extra instroom bij de rechtspraak van 9.950 misdrijven (d.w.z. 42.700 producten) en 19.500 overtredingen.

Deze grote verschillen kunnen als volgt worden verklaard. De berekening instroom misdrijven voor de begroting 2004 vond plaats onder aanname dat het O.M. steeds meer zelf zou afdoen; van 45% (het bestaande afdoeningsprofiel) in 2003 oplopend naar 60% in 2006 en volgende jaren. Tevens werd aangenomen dat de verhouding tussen enkel- en meervoudige kamerzaken (89% versus 11%) zou opschuiven naar verhoudingsgewijs meer enkelvoudige kamerzaken (93% versus 7%). Beide aannames blijken gezien de gerealiseerde instroom- en afdoeninggegevens uit 2003 te optimistisch. De verhoudingen blijven zoals ze waren. Daarnaast werd de berekening van de instroom overtredingen voor de begroting 2004 gedaan onder de aanname dat de extra instroom pas in 2007 haar maximum zou bereiken en dat het O.M. ongeveer 50% zelf zou afdoen. De huidige instroomgegevens duiden er op dat de top van de extra instroom zeker een jaar eerder al bereikt wordt en dat het O.M. zelf slechts 40% van de overtredingen afdoet. De gewijzigde aannames resulteren in de genoemde 10.950 extra misdrijfzaken en 55.000 overtredingszaken ten gevolge van het veiligheidsprogramma in 2004.

De verruiming van de competentiegrens van de politierechter van een half jaar naar een jaar zou volgens de begroting €3,3 mln. opleveren. Het daadwerkelijk benutten van deze verruiming is echter afhankelijk van nadere politieke besluitvorming. Het is daarom onwaarschijnlijk dat deze besparing in 2004 gerealiseerd zal kunnen worden. Alle aannames gebruikt bij de doorrekening van het veiligheidsprogramma en de besparingsmaatregelen zullen door de Raad gevolgd worden op realisatie.

### **3.7 Voortgang verbetervoorstellen**

In januari 2003 bood de Raad het interim-rapport van de Commissie Verbetervoorstellen Strafrecht aan de minister van Justitie aan. Het eindrapport van deze Commissie zal begin 2004 worden aangeboden. De meeste voorstellen hebben inmiddels hun weg gevonden naar het ministerie van Justitie (met name wetgeving) of het sectorprogramma.

De verbetervoorstellen in de interim-rapportage zien met name op wetwijzigingen, die in de eindrapportage op veranderingen in de interne organisatie van de gerechten. In oktober 2003 zijn door de minister van justitie bij het parlement vier wetsvoorstellen aanhangig gemaakt, die grotendeels terug te voeren zijn op de voorstellen tot wetwijziging aangedragen in de interim-rapportage van de Commissie.



Binnen het sectorprogramma wordt thans onderzocht of de komende wetswijzigingen nopen tot aanpassing van de werkprocessen, dan wel aanleiding zouden kunnen vormen tot het ontwikkelen van een nieuw procesmodel waarbij het versterken van de regie van de rechter op het procesverloop voorop staat. De aanname is dat daardoor doorlooptijden kunnen worden verkort en de bestaande zittingscapaciteit beter kan worden benut.

Niet uitgesloten is dat gaande dit proces nieuwe voorstellen voor wetswijzigingen ter tafel gebracht zullen worden. Voor zover thans is te overzien zullen die voorstellen dan met name zien op de positie van de rechter-commissaris en de functie van het gerechtelijk vooronderzoek in relatie tot het onderzoek ter terechtzitting. De minister van justitie heeft in een brief aan de Tweede Kamer recentelijk aangekondigd zich te willen beraden over de toekomstige functie van het gerechtelijk vooronderzoek. Het is evident van belang dat een eventuele verdere ontwikkeling door de gerechten van een nieuw procesmodel spoort met de opvatting van de wetgever ter zake.

## Hoofdstuk 4 De sector civiel recht

### 4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden eerst de beoogde productiecijfers voor 2004 gepresenteerd, zoals deze met de minister van Justitie zijn afgesproken, afgezet tegen de in de bestuursafspraken met de gerechten afgesproken productie in 2003. Vervolgens zal aandacht worden besteed aan een aantal activiteiten die specifiek zijn gericht op de sectoren civiel recht van de rechtbanken en de appèlcolleges.

Vanuit de maatschappij en de politiek is het afgelopen jaar veel aandacht geweest voor de sectoren straf (zie hoofdstuk 3). De laagconjunctuur en de daardoor ontstane extra toestroom van civiele zaken hebben bij een minder dan evenredige personele uitbreiding in een aantal gerechten geleid tot een toename van de werkvoorraden. De Raad heeft met succes een beroep gedaan op gerechten om de achterstanden bij een aantal gerechten in de civiele sector gemeenschappelijk te benaderen. In de praktijk zal dit in 2004 betekenen dat de werkvoorraden meer evenredig over het land verspreid worden.

De sectoren civiel hebben een extra inspanningsverplichting op zich genomen, die blijkt uit de extra gewogen productie in kolom 3 in vergelijking met kolom 2. Meer zware zaken zullen een groter beslag leggen op de beschikbare capaciteit. Het verschil in aantallen tussen kolom 2 en 3 wordt grotendeels veroorzaakt door de zgn. 'handelingen inzien curateleregister' bij de rechtbank Den Haag. Door een systeemwijziging worden deze niet meer meegenomen in de bestuursafspraken met de rechtbank voor 2004, in tegenstelling tot de bestuursafspraken 2003 en de met de minister gemaakte afspraken voor 2004. Uitgedrukt in gewogen productie-uren gaat het om ongeveer 3.000 minder uren. In de tabel in paragraaf 4.2 wordt dit beeld verduidelijkt.

	(1)	(2)	(3)
<b>Bestuursafspraken productie rechtspraak</b>	<b>Bestuursafspraken</b>	<b>Afspraak minister</b>	<b>Inspanningsverplichting</b>
<i>Sector Civiel (landelijk beeld)</i>	<b>2003</b>	<b>2004</b>	<b>2004</b>
Productieafspraken in aantallen producten	425.000 100%	434.000 102%	391.000 92%
Productieafspraken in gewogen productie uren	2.659.000 100%	2.766.000 104%	2.864.000 108%

### 4.2 Productieafspraken met de rechtbanken

In 2004 zullen 4% meer handels- en familiezaken geproduceerd worden. Een groei in het aantal voorlopige voorzieningen ligt niet in de rede. De daling in de inspanningsverplichting kan volledig worden toegeschreven aan de 'handelingen inzien curateleregister' (zie de inleiding). Dit zijn geen civiele zaken, maar administratieve handelingen, die uitgedrukt in gewogen productie een niet-materieel onderdeel vormen van het werk van de sectoren civiel. Dit verklaart ook waarom bij de inspanningsverplichting, vergeleken met de afspraak met de minister, de gewogen productie hoger is bij een lager aantal producten.

	(1)	(2)	(3)
<b>Bestuursafspraken productie rechtbanken</b>	<b>Bestuursafpraak</b>	<b>Afspraak minister</b>	<b>Inspanningsverplichting</b>
<i>Sector Civiel (landelijk beeld)</i>	<b>2003</b>	<b>2004</b>	<b>2004</b>
Productieafspraken in aantallen producten,	415.000 100%	423.000 102%	380.000 92%
Waarvan:			
- Civiel overig	220.000 100%	229.000 104%	235.000 107%
- Akten en verklaringen	195.000 100%	194.000 100%	145.000 74%
Productieafspraken in gewogen productie uren,	2.265.000 100%	2.359.000 104%	2.458.000 109%
Waarvan			
- Civiel overig	2.255.000 100%	2.349.000 104%	2.451.000 109%
- Akten en verklaringen	10.000 100%	10.000 100%	7.000 74%

### 4.3 Productieafspraken met de appèlcolleges

In 2004 is op grond van instroomprognoses een stijging van 3% t.o.v. de bestuursafpraak 2003 afgesproken met de minister en met de gerechten in civiele en familiezaken in tweede aanleg bij de gerechtshoven.

	(1)	(2)	(3)
<b>Bestuursafspraken productie appèlcolleges</b>	<b>Bestuursafpraak</b>	<b>Afspraak minister</b>	<b>Inspanningsverplichting</b>
<i>Sector Civiel (landelijk beeld)</i>	<b>2003</b>	<b>2004</b>	<b>2004</b>
Productieafspraken in aantallen producten	11.000 100%	11.000 103%	11.000 104%
Productieafspraken in gewogen productie uren	393.000 100%	407.000 103%	406.000 103%

### 4.4 Het sectorprogramma

De diverse landelijke overleggen in de civiele sector hebben in het najaar van 2003 besloten om een sectorprogramma in te richten (zie voor een algemene toelichting op de sectorprogramma's de eerste alinea van paragraaf 3.5). Het programma zal de komende jaren in de civiele sectoren een concrete bijdrage moeten gaan leveren aan de volgende vier doelstellingen:

- a) Het opvangen van de toenemende werklast en werkdruk.
- b) Het verkorten van de doorlooptijden.
- c) Het vergroten van de rechtseenheid.
- d) Het verbeteren van de doelmatigheid.

De programma organisatie is vrijwel gereed en zal na de formele goedkeuring begin maart van start kunnen gaan. Voor de start van het programma zijn vier projecten geselecteerd: het project versterking regiefunctie van de rechter, het project werkprocessen, het project kwaliteit (sectorstatuten) en een project gericht op nieuwe ICT toepassingen binnen de civiele sectoren.

In de civiele sectoren wordt op dit moment nog gebruik gemaakt van verschillende computerprogramma's (applicaties). Een deel van deze applicaties moet op korte termijn worden vervangen omdat ze zijn verouderd en een risico vormen voor de continuïteit van de bedrijfsvoering. Uiteindelijk zullen alle applicaties worden vervangen door één nieuw informatiesysteem (het Rechtspraak Informatie Systeem, REIS). In de tweede helft van 2004 zal een begin worden gemaakt met de invoering van REIS. Na feitelijke herbouw van bestaande functionaliteiten, zullen in latere fases ook vernieuwingen worden doorgevoerd. Op termijn zal REIS ook gebruikt gaan worden door de sectoren bestuursrecht.

#### **4.5 Commissie verbetervoorstellen civiel**

In 2003 heeft de Raad, evenals eerder voor de strafsectoren, voor de civiele sectoren een commissie ingesteld die tot taak heeft orthodoxe dan wel onorthodoxe voorstellen te doen voor verbetering van de civiele procesgang, de organisatie en logistiek daaronder begrepen. De voorstellen zullen zich richten tot zowel de wetgever als tot de eigen organisatie. De commissie bestaat uit rechters en ondersteunend personeel afkomstig uit de civiele sectoren van de rechtbanken en de hoven, alsmede de kanton- en familie- en jeugdsectoren. Naar verwachting zal het eindrapport van de commissie in de eerste helft van 2004 aan de Raad kunnen worden aangeboden.

#### **4.6 Fundamentele herbezinning burgerlijk procesrecht**

Het werk van de, door de minister van Justitie ingestelde, Commissie Fundamentele herbezinning burgerlijk procesrecht is vanzelfsprekend voor de rechtspraak van bijzonder belang. De Raad draagt dan ook actief bij aan de discussie die door de commissie is geëntameerd over zijn in 2003 verschenen interim rapport 'Een nieuwe balans'. In 2004 zullen ressortelijke bijeenkomsten worden gehouden waar de commissie kennis kan nemen van de reacties en inzichten die binnen de betrokken sectoren van de rechtspraak leven met betrekking tot het rapport. Verder zal de Raad de minister van Justitie adviseren over het interim rapport in het kader van zijn reguliere adviestaak. Tot slot wordt in overleg met de commissie bezien in hoeverre het in het kader van het onderzoeksprogramma van de Raad te initiëren onderzoek ondersteunend dan wel aanvullend kan zijn aan het werk van de commissie.

## Hoofdstuk 5 De sector bestuursrecht

### 5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden eerst de beoogde productiecijfers voor 2004 gepresenteerd, zoals deze met de minister van Justitie zijn afgesproken, afgezet tegen de in de bestuursafspraken met de gerechten afgesproken productie in 2003. Ook ten aanzien van de bestuurssector zijn de inspanningen er op gericht om in aanvulling op de afspraak met de minister zelf een extra bijdrage te leveren om de productie te verhogen. Dit beeld komt terug in de inspanningsverplichting in onderstaande tabel. In paragraaf 5.2 zal aandacht worden besteed aan een aantal activiteiten die specifiek zijn gericht op de sectoren bestuursrecht van de rechtbanken. In paragraaf 5.3 komen de appèlcolleges aan de orde.

	(1)	(2)	(3)
<b>Bestuursafspraken productie rechtspraak</b>	<b>Bestuursafspraken</b>	<b>Afspraak minister</b>	<b>Inspanningsverplichting</b>
<i>Sector Bestuur (landelijk beeld)</i>	<b>2003</b>	<b>2004</b>	<b>2004</b>
Productieafspraken in aantallen producten	144.000 100%	148.000 102%	159.000 110%
Productieafspraken in gewogen productie uren	2.042.000 100%	2.116.000 103%	2.280.000 110%

### 5.2 Productieafspraken met de rechtbanken

De sectoren bestuursrecht bij de rechtbanken zijn opgebouwd uit twee delen: 'reguliere bestuurszaken', en vreemdelingenzaken. Deze delen worden hier eerst als totaal en vervolgens apart gepresenteerd.

De berekende groeitrend voor reguliere bestuurszaken (de niet vreemdelingenzaken) bedraagt 4% voor 2004. Het reële instroomniveau maakt een extra aanpassing van de productie nodig. Daarom is als inspanningsverplichting een verhoging van 13% van de productie in 2004 ten opzichte van de bestuursafspraken 2003 afgesproken. Dit blijkt hieronder uit de tabel 'sector bestuur overig'.

In 2003 is de personele capaciteit van de vreemdelingenkamers bij de rechtbanken tot het maximum uitgebreid. Uitgangspunt is dat het productieniveau ten opzichte van 2003 gehandhaafd blijft. De rechtspraak probeert zelf meer te doen om de voorraden vreemdelingenzaken verder dan afgesproken met de minister terug te dringen. De maatschappelijke wens en de vraag uit de vreemdelingenketen wordt op deze wijze ingevuld. De capaciteit wordt optimaal ingezet door het centraal verdelen van zaken over de kamers en het centraal afspraken maken en nauwkeurig monitoren van de prestaties door het Landelijk Stafbureau Vreemdelingenkamers (LSVK), die ook voor de afstemming in de vreemdelingenketen zorgt.

	(1)	(2)	(3)
<b>Bestuursafspraken productie rechtbanken</b>	<b>Bestuursafspraken</b>	<b>Afspraak minister</b>	<b>Inspanningsverplichting</b>
<i>Sector Bestuur totaal (landelijk beeld)</i>	<b>2003</b>	<b>2004</b>	<b>2004</b>
Productieafspraken in aantallen producten	119.000 100%	122.000 103%	133.000 112%
Productieafspraken in gewogen productie uren	1.638.000 100%	1.711.000 104%	1.870.000 114%

	(1)	(2)	(3)
<b>Bestuursafspraken productie rechtbanken</b>	<b>Bestuurs-afsprak</b>	<b>Afspraak minister</b>	<b>Inspanningsverplichting</b>
<i>Sector Bestuur overig (landelijk beeld)</i>	<b>2003</b>	<b>2004</b>	<b>2004</b>
Productieafspraken in aantallen producten	41.000 100%	44.000 108%	46.000 113%
Productieafspraken in gewogen productie uren	787.000 100%	853.000 108%	879.000 112%

	(1)	(2)	(3)
<b>Bestuursafspraken productie rechtbanken</b>	<b>Bestuurs-afsprak</b>	<b>Afspraak minister</b>	<b>Inspanningsverplichting</b>
<i>Sector Bestuur vreemdelingenzaken (landelijk beeld)</i>	<b>2003</b>	<b>2004</b>	<b>2004</b>
Productieafspraken in aantallen producten	78.000 100%	78.000 100%	87.000 112%
Productieafspraken in gewogen productie uren	851.000 100%	858.000 100%	991.000 115%

### 5.3 Productieafspraken met de appèlcolleges

De appèlcolleges in de sector bestuur zijn de gerechtshoven (de sectoren belasting), de Centrale Raad van Beroep (CRvB) en het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb). De invoering van de belastingrechtspraak per 1 januari 2005 zal in 2004 een extra inspanning vragen van de gerechtshoven om de collega's van de rechtbanken te ondersteunen bij de voorbereidingen. De belastingsectoren blijven ook in 2004 nog op volledige sterkte om bestaande werkvoorraden verder terug te dringen. De uitstroom zal in absolute aantallen niet stijgen t.o.v. de bestuursafsprak 2003, echter in gewogen productie uren wel. De relatieve zaakzwaarte in 2004 is hoger dan in 2003, in welk jaar veel, relatief lichte, WOZ-zaken zijn afgedaan.

	(1)	(2)	(3)
<b>Bestuursafspraken productie appèlcolleges</b>	<b>Bestuurs-afsprak</b>	<b>Afspraak minister</b>	<b>Inspanningsverplichting</b>
<i>Sector Belasting (landelijk beeld)</i>	<b>2003</b>	<b>2004</b>	<b>2004</b>
Productieafspraken in aantallen producten	17.000 100%	17.000 100%	17.000 99%
Productieafspraken in gewogen productie uren	178.000 100%	179.000 100%	182.000 102%

Bij de CRvB wordt in 2004 geen groei van de instroom verwacht. De inzet van de CRvB zal er op gericht zijn de werkvoorraden en de doorlooptijden verder terug te dringen tot een maatschappelijk aanvaardbaar niveau. Bij het CBb zijn de mogelijke effecten van de in 2004 voorziene wijziging van de telecommunicatiewet niet meegenomen.

	(1)	(2)	(3)
<b>Bestuursafspraken productie appèlcolleges</b>	<b>Bestuursafpraak</b>	<b>Afspraak minister</b>	<b>Inspanningsverplichting</b>
<i>CRvB / CBb</i>	<b>2003</b>	<b>2004</b>	<b>2004</b>
Productieafspraken in aantallen producten	9.000 100%	9.000 100%	9.000 99%
Productieafspraken in gewogen productie uren	226.000 100%	226.000 100%	228.000 101%

#### 5.4 Het sectorprogramma

Het landelijk overleg van de sectorvoorzitters van de bestuurssectoren heeft als laatste sector in december 2003 besloten om een sectorprogramma in te richten (zie voor een algemene toelichting op de sectorprogramma's de eerste alinea van paragraaf 3.5). Het programma zal de komende jaren in de bestuurssector een concrete bijdrage moeten gaan leveren aan de volgende vier doelstellingen:

- a) Het vergroten van de doelmatigheid.
- b) Het handhaven en waar nodig vergroten van de kwaliteit.
- c) Het verkorten van doorlooptijden.
- d) Meer omgevingsgericht werken.

Voor de zomer van 2004 moeten de plannen (voor programma en projecten) zijn uitgewerkt en goedgekeurd. Dan moet ook de programma organisatie zijn ingericht en volledig bemenst.

#### 5.5 Belastingrechtspraak in twee instanties

Op dit moment kent het belastingrecht over de hele linie rechtspraak slechts één feitelijke instantie. De herziening van de rechterlijke organisatie alsmede verdragsrechterlijke aspecten (internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke rechten, IVBPR) hebben de aanleiding gevormd tot het besluit om in de belastingrechtspraak een tweede feitelijke instantie in te voeren. De rechtbanken gaan daarbij belastingrechtspraak in eerste instantie uitvoeren. De hoven gaan de appèlzaken behandelen.

Alle zaken die berusten op de van de lagere overheden afkomstige heffingen worden verdeeld over alle negentien rechtbanken. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan het argument van lokale binding dat in deze zaken een rol speelt. De overige zaken (die van de Rijksbelastingen) worden gespreid over vijf geselecteerde rechtbanken. Als gevolg van de invoering van een tweede feitelijke instantie zal de formatie van de rechtbanken moeten worden uitgebreid met in totaal 60 rechterlijke ambtenaren en 120 gerechtsambtenaren. In 2004 worden de voorbereidingen getroffen voor de invoering van belastingrechtspraak bij de rechtbanken per 1 januari 2005. Belangrijke onderwerpen bij de inrichting van de belastingkamers zijn: werving en opleiding, automatisering en werkprocessen, huisvesting en de inrichting van een fiscale bibliotheek.

De hoven zullen de op 1 januari 2005 aanwezige voorraad eerste aanleg zaken zelf moeten afdoen. Het zal dan nog enige tijd duren voordat de eerste appèlzaken binnenkomen. Gelet op de huidige omvang van de werkvoorraden bij de hoven zullen deze echter nog niet zijn weggewerkt als de stroom appèlzaken op gang begint te komen. Derhalve zal er een periode zijn waarin de gerechtshoven naast appèlzaken ook nog "oude" eerste aanleg zaken moeten afdoen. De inkringing van de capaciteit bij de hoven sluit hierdoor niet volledig aan bij opbouw van de belastingkamers bij de rechtbanken in 2004 en 2005.

## **5.6 Vreemdelingenrechtspraak**

De invoering van het integraal management en het feit dat vanaf 1 april 2003 alle rechtbanken een vreemdelingenkamer hebben, vormen de aanleiding om de huidige organisatie van de vreemdelingenrechtspraak te herzien. In het najaar van 2003 is over dit onderwerp het rapport 'Nieuwe organisatie vreemdelingenrechtspraak' verschenen. In 2004 zal, na uitbrengen van de adviezen van het LOVB (Afkorting voor parlement uitschrijven) en de presidentenvergadering, besluitvorming over deze rapportage plaatsvinden. Naar verwachting kan de capaciteit van de vreemdelingenkamers op termijn worden teruggebracht. Deze afbouw van de vreemdelingenkamers zal in 2007 zichtbaar worden in de toedeling van budgetten.



## Hoofdstuk 6 De sector kanton

### 6.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden eerst de beoogde productiecijfers voor 2004 gepresenteerd, zoals deze met de minister van Justitie zijn afgesproken, afgezet tegen de in de bestuursafspraken met de gerechten afgesproken productie in 2003. Vervolgens zal aandacht worden besteed aan een aantal activiteiten die specifiek zijn gericht op de sectoren kanton van de rechtbanken.

### 6.2 Productieafspraken met de rechtbanken

In 2003 werd de sector kanton geconfronteerd met een zeer hoge instroom van zaken (circa 20% hoger dan in 2002), zowel waar het gaat om civiele zaken als om strafzaken. Een bovengemiddelde inzet van de kantonsectoren zelf en bijstand van rechters en gerechtsambtenaren uit andere sectoren van de rechtbanken heeft ertoe geleid dat de instroom in 2003 niet heeft geresulteerd in oncontroleerbare werkvoorraden. In het jaar 2004 worden de kantonsectoren daarenboven geconfronteerd met de effecten van intensievere handhaving. In paragraaf 3.6 is al nader ingegaan op de effecten van het Veiligheidsprogramma, en de extra instroomstijging bij de overtredingen. In civiele kantonzaken wordt op grond van ontwikkelingen in de autonome groei een verdere stijging van de uitstroom van handels-, arbeids- en familiezaken verwacht van ongeveer 29.000 zaken.

In zijn totaliteit zal de uitstroom zowel in aantallen als relatief gewogen ruim 6% boven het afsprakeniveau van 2003 liggen. De instroom zal ook in 2004 op een hoog niveau blijven. Er zal een groter beroep op de sectoren kanton gedaan worden dan ten tijde van het maken van de afspraak met de minister bekend was. Om de verwachte hoog blijvende instroom bij te kunnen houden, zullen de sectoren kanton wederom trachten een fors aantal zaken meer af te doen. Dit streven is opgenomen in de inspanningsverplichting 2004.

	(1)	(2)	(3)
<b>Bestuursafspraken productie rechtbanken</b>	<b>Bestuursafpraak</b>	<b>Afspraak minister</b>	<b>Inspanningsverplichting</b>
<i>Sector Kanton (landelijk beeld)</i>	<b>2003</b>	<b>2004</b>	<b>2004</b>
Productieafspraken in aantallen producten	735.000 100%	784.000 107%	922.000 125%
Productieafspraken in gewogen productie uren	1.395.000 100%	1.481.000 106%	1.688.000 121%

### 6.3 De sectoren kanton en de sectorale programma's

Er is geen apart sectorprogramma voor de sectoren kanton in ontwikkeling. Daar waar relevant participeren de sectoren kanton in de sectorprogramma's voor de sectoren straf, civiel en bestuur.

## **6.4 Bijzondere onderwerpen**

### **a) Kantonrechtersformule**

In 2004 organiseert de Raad een conferentie waarin de zogeheten ‘kantonrechtersformule’ centraal staat. Het gaat hier om door kantonrechter geformuleerd rechterlijk beleid met betrekking tot de hoogte van de in geval van ontbinding van de arbeidsovereenkomst aan werknemers toe te kennen ‘ontslagvergoeding’. Dit rechterlijk beleid is eind 2003 in de belangstelling komen te staan door het voornemen van het kabinet om de vergoeding in de wet te normeren.

De doelstelling van de conferentie is tweeledig:

- Externe evaluatie van de kantonrechtersformule waarbij (a) kennis genomen wordt van de verschillende opvattingen over het functioneren van de formule en (b) de knelpunten in kaart worden gebracht.
- Inzicht verkrijgen in de gevolgen van de wettelijke aanpassing van de kantonrechtersformule. Tijdens de conferentie zal het vraagstuk vanuit verschillende invalshoeken (o.m. de invloed van de formule op de flexibiliteit van de arbeidsmarkt) en disciplines (zowel juridische als economische) worden benaderd. Voor de conferentie zullen vertegenwoordigers van de advocatuur, de rechterlijke macht, wetenschap en organisaties van werkgevers en werknemers worden uitgenodigd.

### **b) Mulderzaken Amsterdam**

Binnen de sector kanton van de rechtbank Amsterdam is het idee ontstaan om de afhandeling van Mulderzaken te innoveren. Kern van het idee is het creëren van voorzieningen en hulpmiddelen welke het vergaand delegeren van werkzaamheden ten aanzien van deze kantonzaken mogelijk maakt. Het gaat dan om delegatie van de kantonrechter naar de gerechtssecretaris en van de gerechtssecretaris naar de griffie. De belangrijkste elementen uit de nieuwe aanpak zijn: het elektronisch aanleveren van gegevens, het automatiseren van het vervaardigen van beschikkingen, het optimaliseren van het werkproces, de invoering van een elektronisch dossier voor Mulderzaken en het verbeteren van het kennismanagement rond Mulderzaken. Het project kan – indien succesvol – een landelijk vervolg krijgen. Het is voor 2004 aangemerkt als een innovatief project en wordt uitgevoerd met medefinanciering van de Raad.

### **c) Internet incasso geldvorderingen**

De Raad heeft opdracht gegeven een voorziening te ontwikkelen die het mogelijk maakt ‘online’ geldvorderingen in te dienen. Dit in navolging van het Engelse ‘Money Claim Online’. Het doel is de dienstverlening te verbeteren (laagdrempelig, snel, en goed) en de werkdruk voor de rechtspraak te verminderen. De vertaling van het Engelse voorbeeld naar de Nederlandse situatie en behoefte zal in 2004 worden uitgewerkt in een apart project.

## **Hoofdstuk 7 Landelijke activiteiten rond de bedrijfsprocessen**

### **7.1 Inleiding**

De eerste strategische agenda is sterk gericht op versterking van de organisatie van de rechtspraak. Inmiddels zijn de beleidsprioriteiten vaste thema's geworden met een belangrijke rol voor de Raad voor de rechtspraak. In dit hoofdstuk worden per thema de belangrijkste activiteiten voor 2004 gepresenteerd.

### **7.2 Informatiemanagement**

Het informatiebeleid is gebaseerd op twee pijlers: (1) de organisatie van de informatievoorziening en (2) de geautomatiseerde systemen zelf en wat daar bij hoort. Het eerste heeft tot doel ervoor te zorgen dat een ieder tijdig de juiste informatie kan leveren en gebruiken, terwijl de informatiesystemen permanent beheerd en vernieuwd worden. Doelstelling van de tweede pijler is de beschikbaarheid en toegankelijkheid van de informatiesystemen en het blijven voldoen aan de eisen die vanuit de vraag naar passende informatie ontstaan. Het gaat zowel om de systemen als alle daarvoor benodigde techniek, zoals systeemprogrammatuur, computers, randapparatuur en netwerkverbindingen. Elk systeem en onderliggende programmatuur wordt zodanig ingericht dat alle gewenste toepassingen op redelijke termijn binnen deze standaard voorzieningen gerealiseerd kunnen worden.

Binnen dit totale beleid zijn er verschillende IT-projecten. Het gaat om de nieuwe applicatie voor civiel en bestuursrecht (REIS), de ontwikkeling naar een landelijk rekencentrum, een gedurende het jaar 2004 in te voeren systeem voor het plannen van zittingen, de definitie en ontwikkeling van een systeem voor managementinformatie (Stuurhut+) en om de invoering van de eerste module van GPS binnen de strafsectoren. Een groot deel van deze IT-projecten wordt nu, daar waar het de gebruikersinbreng betreft, gevoerd onder de paraplu van de sectorprogramma's. Hier vervult het bureau van de Raad een ondersteunende rol.

De Raad is gestart met het ontwikkelen van een zoveel mogelijk geautomatiseerde gegevensinfrastructuur voor managementinformatie, de uitvoering van onderzoek en beleidsanalyses. Dit zal moeten leiden tot een situatie waarin op efficiënte wijze zowel periodiek als ad hoc in korte tijd betrouwbare, eenduidige en over de jaren heen vergelijkbare gegevens over de rechtspraak te verkrijgen zijn. Er ligt nu een inventarisatie van de concrete informatiebehoefte en de aan de kwaliteit van de brongegevens te stellen eisen. Tevens is nagegaan uit welke bronnen die gegevens moeten worden verkregen en of die bronnen de genoemde gegevens met de gewenste kwaliteit kunnen leveren. Vervolgens is een concept opgesteld voor een optimaal werkend informatiesysteem. Ten slotte is aangegeven op welke wijze dat informatiesysteem samenhangt met de overige informatiesystemen van de rechtspraak. Begin 2004 wordt op grond van vorengaande informatie en op grond van een kosten baten afweging beslist op welke wijze en tot op welke hoogte de organisatorische en technische infrastructuur ontwikkeld en geïmplementeerd gaat worden. Eind 2004 moeten de eerste resultaten zichtbaar zijn.

Met de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) wordt een programma ingericht voor wetenschappelijk onderzoek naar diverse thema's rond het onderwerp rechtspraak en informatica als onderdeel van ToKeN2000. Het is de bedoeling dat NWO begin 2004 een "call for proposals" voor deze thema's zal doen uitgaan. De Raad wordt betrokken bij de beoordeling, toekenning en begeleiding van projecten.

### 7.3 Kennismanagement

De rechtspraak is kennisintensief. Voor mensen in het primaire proces is kennis het middel om hun werk te doen. Een rechter die over de juiste kennis beschikt, kan snel en doelmatig een zaak behandelen. Het verbeteren van de beschikbaarheid van kennis in het primaire proces kan door het slim ter beschikking stellen van juridische informatie. Tevens liggen er mogelijkheden in het creëren van expertisecentra en bijzondere teams. Bijzonder belangrijk in dit verband is ook de kennis van medewerkers te ontwikkelen en te onderhouden door middel van opleidingen en dergelijke. Ten slotte mag veel worden verwacht van moderne technieken bij het uitwisselen en toegankelijk maken van kennis.

In de loop van 2003 is een groep geformeerd die de taak heeft om begin 2004 een advies te geven over de wijze waarop gerechten aan de slag kunnen om de aanwezige kennis in de eigen organisatie doelgericht te gebruiken. In het verlengde hiervan wordt voor de gerechten een conferentie georganiseerd met als doel, mede naar aanleiding van het resultaat van de adviesgroep, kennismanagement praktisch handen en voeten te geven.

De gerechten krijgen in 2004 als instrument van kennismanagement het gebruik van de kenniskaart aangereikt. Deze systematiek wordt ontwikkeld binnen vier pilots in de rechtbanken Almelo, Utrecht en Arnhem en bij de afdeling Kabinet en Communicatie van de Raad. Gerechten worden gestimuleerd om projecten op het gebied van kennismanagement te ontwikkelen; hiervoor wordt geld ter beschikking gesteld.

De opbouw van de kennisorganisatie van de rechtspraak wordt door de Raad ondersteund door samen met organisaties als BISTRO en Justex te onderzoeken op welke wijze de samengebrachte kennis in een heldere architectuur kan worden ondergebracht. Dit onderzoek is in 2003 uitgevoerd en resulteerde in een voorstel voor de oprichting van een landelijke jurisprudentiecentrum. Het is de bedoeling in 2004 deze organisatie in te richten. Ook de Raad en zijn bureau beschikken over veel kennis. In 2004 wordt deze kennis zodanig geordend dat deze kennis toegankelijk wordt en gebruikersvriendelijk aan de gerechten wordt aangeboden.

### 7.4 HRM binnen de rechtspraak

Het vergroten van de personele capaciteit en de personele kwaliteit zijn belangrijke thema's voor het personeelsmanagement. De productietoename zal mede door middel van instroom van nieuw personeel moeten worden gerealiseerd. Structurele groei van de organisatie van de rechtspraak en natuurlijk verloop maken het noodzakelijk dat ook in 2004 weer aanzienlijke inspanningen zullen moeten worden geleverd op het terrein van werving, selectie en opleidingen. De vergroting van de instroom van nieuw personeel wordt gedurende 2004 gerealiseerd met een nieuwe en anders gerichte wijze van benadering van de arbeidsmarkt. Vanuit de in 2003 ontwikkelde nieuwe huisstijl zal de rechtspraak in 2004 het intranet en internet gebruiken om de arbeidsmarkt te benaderen.

De opleiding tot rechter wordt in 2004 verder geprofessionaliseerd. Dit komt op de volgende wijze tot stand:

- De gelden uit de *stimuleringsregeling voor opleiding* worden net als in 2003 aangewend om nieuwe opleiders op te leiden en om opleidingscapaciteit bij de gerechten "vrij te spelen".
- In 2004 start de *Leergang rechters*. Deze leergang zorgt voor meer samenhang en onderlinge samenwerking bij het opleiden van rio's (verwezen wordt ook naar paragraaf 8.2 over het opleidingsinstituut van de rechtspraak SSR).
- Teneinde de druk op de eerstelijns rechtspraak te verlichten starten de appelcolleges per 1 januari 2004 met het (gedeeltelijk) opleiden van aankomende rechters. Hierbij zal aansluiting worden gezocht bij eerdergenoemde Leergang rechter.

Een ander instrument dat voor de instroom van nieuwe rechters wordt gebruikt is de mogelijkheid voor juridische ondersteuning om intern door te stromen en via die weg rechter te worden. Dit is een derde instroommogelijkheid naar het rechterschap, naast de instroom via de raio- of de rio-opleiding. Over twee jaar valt instroom te verwachten van studenten die afstuderen bij de nieuwe opleidingen recht van verschillende HBO-instellingen. Om de gerechten op deze werknemers voor te bereiden, wordt in 2004 gestart met het anticiperen op de instroom van deze afgestudeerden.

Het vergroten van personele kwaliteit is een tweede centraal thema voor het komend jaar. Het management development programma voor potentiële sector voorzitters wordt voor de tweede keer gegeven en zal in het najaar van 2004 worden afgesloten. Tevens wordt uitvoering gegeven aan een aanbod van ontwikkelactiviteiten voor de huidige gerechtsbestuursleden. Deze activiteiten bestaan uit het aanbieden van coaching, intervisie o.a. met professionals uit andere organisaties, open leergroepen en een capita selecta uit het programma voor de potentiële sector voorzitters.

Ten slotte zijn er in 2004 activiteiten die gericht zijn op het brengen van meer samenhang en transparantie op het terrein van werving, selectie en opleiding:

- Vergroting van de transparantie van het proces van selectie voor het rechterlijk ambt. Inzichtelijk moet zijn hoe het selectieproces is ingericht en op basis van welke criteria men al dan niet wordt toegelaten tot het rechtersambt. In 2004 zal een eerste aanzet gegeven worden in het verkennen van deze vraagstukken.
- Onderzocht wordt of de benadering van de arbeidsmarkt verbeterd kan worden, bijvoorbeeld door op landelijk niveau contacten te leggen met universiteiten en hogescholen. Net als de concurrentie (o.a. de advocatuur) moet de rechtspraak haar doelgroep in een vroegtijdig stadium benaderen.

## **7.5 Kwaliteitsmanagement**

In 2004 wordt doorgedaan met het opzetten en ontwikkelen van RechtspraakQ. RechtspraakQ is het integraal kwaliteitssysteem voor de gerechten. Met dit kwaliteitssysteem wordt beoogd de gerechten systematisch te laten sturen op kwaliteit. Voor 2004 staan onder meer activiteiten gepland op het gebied van het gerechtsstatuut en sectorstatuten, het meetsysteem van het rechterlijk functioneren en intervisie.

In 2003 zijn door een projectgroep een model gerechtsstatuut en een stramien sectorstatuut ontwikkeld. Het gerechtsstatuut bevat een opsomming van onderwerpen, die behoren tot de taken van het gerechtsbestuur, voornamelijk op het terrein van beleidsvorming, besturing en ondersteuning. In een sectorstatuut staat de organisatie van het primaire proces centraal. De gerechten stellen in 2004 het gerechtsstatuut lokaal vast en stellen een implementatieplan op, waarin zij aangeven wanneer ze welk onderdeel van het statuut willen implementeren. Het stramien sectorstatuut dient als basis voor de te ontwikkelen model sectorstatuten. Voor alle sectoren zullen in het kader van de sectorprogramma's in projectgroepen model sectorstatuten worden ontwikkeld. In de lokaal vastgestelde statuten dient het kwaliteitsniveau van de primaire, ondersteunende en beleidsvormende processen te worden aangegeven.

Onderdeel van de statuten vormt het meetsysteem van het rechterlijk functioneren. Dit is een systeem dat het gerechtsbestuur in staat stelt de kwaliteit van het rechterlijk functioneren in zijn gerecht voortdurend en geautomatiseerd te meten. Inmiddels zijn de drie pilots waarin het systeem is getoetst afgerond. De gerechten kunnen nu aanvangen met de invoering. Er wordt naar gestreefd dat 10 gerechten in 2004 het meetsysteem invoeren. Ter ondersteuning is een beschrijving gemaakt van het meetsysteem en een handboek voor invoering. Daarnaast is er in samenwerking met Prisma een cursus ontwikkeld en een helpdesk ingericht.

Intervisie zal verder gestimuleerd worden binnen de gerechten. Aangezien veel gerechten al bezig zijn met intervisie zal de nadruk liggen op de borging ervan. Intervisie maakt onderdeel uit van het integraal kwaliteitssysteem.

## 7.6 Huisvesting

In het afgelopen jaar is veel geïnvesteerd in de beveiliging van de gebouwen. Inmiddels zijn bij de meeste gerechten detectiepoortjes geplaatst en wordt gebruik gemaakt van speciale toegangspasjes voor het personeel (RO-kaart). In een aantal gerechten zijn naast detectiepoortjes ook zgn. ‘scanstraten’ geplaatst om tassen en dergelijke te kunnen controleren. Uit lokale risicoanalyses komt naar voren dat een aantal gerechten nog extra maatregelen gaan implementeren voor dislocaties.

De nadruk zal in 2004 vooral liggen op het kwalitatieve aspect van huisvesting van de gerechten en het voldoen aan alle relevante wet- en regelgeving (milieuwetgeving, gebruiksvergunningen). Aangenomen wordt dat enige miljoenen op investeringsbasis nodig zullen zijn om de benodigde maatregelen uit te voeren. Voor de bewaking van de kwaliteit wordt een nieuw instrumentarium voor de rechterlijke organisatie ontwikkeld en geïmplementeerd (handboek Functionele Eisen Gerechtsgebouwen).

De eerstkomende jaren zullen geen grootschalige bouwprogramma's worden gestart maar wel zal in Haarlem, Breda, Arnhem en Den Haag de huisvesting worden uitgebreid om de belastingrechtspraak in twee instanties onder dak te brengen. Daarnaast zal in 2004 een antwoord moeten worden gevonden op het groeiende tekort aan capaciteit voor archiefopslag. Hiervoor is een werkgroep ingesteld met participatie van Raad, Parket Generaal en gerechtsbesturen.

De ontvlechting van het Openbaar Ministerie zal verder worden uitgebouwd: zo zal in nog eens drie arrondissementen (Assen, Arnhem en Dordrecht) de huisvesting van OM en ZM contractueel en fysiek worden gescheiden. De landelijk opererende parketten zijn al separaat ondergebracht evenals de arrondissementsparketten in Haarlem, Zwolle/Lelystad en Roermond. Er is door het Parket Generaal, de Rijksgebouwdienst en de Raad een gezamenlijk onderzoek gestart naar de mogelijkheden om ook op de overige locaties versneld tot scheiding te komen.

De doelmatigheid van de aanwending van middelen speelt ook bij de huisvesting een rol. Bij de definitie en beoordeling van projecten worden met het oog hierop nieuwe referentiekaders ingezet. Vanaf 2004 wordt daarnaast voor het eerst gebruik gemaakt van benchmarkgegevens. Deze gegevens maken vergelijking van de huisvestingskosten per meter, per medewerkers (fte), per pand mogelijk en maken ook het gebruik van ruimte in de verschillende arrondissementen vergelijkbaar. Ten slotte is de rechtspraak betrokken bij de evaluatie van het stelsel financiering rijkshuisvesting waarover in 2004 aan de Kamer zal worden gerapporteerd.

## 7.7 Beheersinstrumentarium

De rechtspraak wenst in toenemende mate inzichtelijk te maken welke risico's in de bedrijfsprocessen worden onderkend, de wijze waarop deze risico's worden ingeschat en op welke wijze de risico's worden beheerst. In het afgelopen jaar heeft de Raad voor de rechtspraak daartoe, in aanvulling op het reeds bestaande control instrumentarium, de Risicoscan Bedrijfsvoering geïntroduceerd bij de gerechten. De invoering van de Risicoscan Bedrijfsvoering heeft plaatsgevonden in het kader van een verdere professionalisering van de bedrijfsvoering van de gerechten en de ontwikkeling van een mededeling bedrijfsvoering door de Raad. De afgelopen jaren is de bedrijfsvoering van de gerechten in hoog tempo ontwikkeld. Er is een eenduidig en integraal normenkader (Handboek Gewaarmerkte Managementinformatie) waarin de aandachtsgebieden Financieel, Materieel, Personeel en Werklast zijn geadresseerd, beschreven en geïmplementeerd. Op basis van dit normenkader zijn de gerechten actief om de primaire en secundaire processen te verbeteren en te beschrijven. Daarnaast zijn diverse instrumenten ontwikkeld om de sturing en beheersing binnen de gerechten te faciliteren zoals bijvoorbeeld het intern auditprogramma en in enkele gerechten een intern controleprogramma en de eerdergenoemde Risicoscan Bedrijfsvoering 2003. Met behulp van de eerste twee instrumenten kan systematisch en structureel de bedrijfsvoering integraal worden getoetst en verbeterd. De implementatie van de Risicoscan Bedrijfsvoering zal in twee jaren plaatsvinden.

Het moet voor 2006 leiden tot een instrument waarmee, uitgaande van de te realiseren doelstellingen, risico's kunnen worden benoemd en daaraan gekoppelde beheersmaatregelen kunnen worden getroffen. Op deze wijze zal in combinatie met andere instrumenten van het beheersinstrumentarium sprake zijn van beheerste processen. De Raad voor de rechtspraak heeft de ambitie in de komende jaren door te kunnen groeien naar het afgeven van een mededeling bedrijfsvoering. In de mededeling bedrijfsvoering zal de Raad aangeven in hoeverre de bedrijfsvoering van de gerechten 'in control' is. Om dit te kunnen realiseren is een effectieve uitvoering van de risicoscan bedrijfsvoering door de gerechten essentieel. De scope van de risicoscan zal in de komende jaren verbreed worden van financieel en materieel tot alle aandachtsgebieden van de bedrijfsvoering.

Op basis van de uitkomsten van het in 2002 gehouden bijzonder onderzoek en de accountantsrapportage over 2002 hebben in 2003 de volgende onderwerpen de benodigde aandacht gekregen: inkoop, het vastleggen van verplichtingen, activa-administratie en het onderhoud van competentietabellen en autorisatieregisters. De aandacht die aan de genoemde onderwerpen is besteed heeft zijn vruchten afgeworpen. Naar aanleiding van de accountantsrapportages over 2003 is er in het kader van het kas-verplichtingenstelsel geen aanleiding meer aan een van de genoemde onderwerpen bijzondere aandacht te schenken. Activa zijn geregistreerd in het financiële systeem inkoop, verplichtingen worden door de gerechten vastgelegd en inkopen vinden plaats door gebruik te maken van de inkoopmodule van Jurist. Het geconstateerde bedrag aan fouten en onzekerheden is onder de tolerantiegrens van 1 % gebleven zodat de accountant een goedkeurende verklaring over 2003 heeft afgegeven. Omdat in het kader van de invoering van het baten lasten stelsel andere eisen worden gesteld aan activa- administratie en het vastleggen van verplichtingen zal in 2004 aan die twee onderwerpen bijzondere aandacht worden besteed. Daarnaast zal in 2004 bijzondere aandacht worden besteed aan het Voorschrift Informatiebeveiliging Rijksdienst (VIR). Met de gerechten zijn reeds aan het eind van 2003 afspraken gemaakt om in 2004 aan dit voorschrift te voldoen.

## **7.8 Een programma voor de bedrijfsvoering**

Er lopen een aantal grote projecten die rechtsreeks de bedrijfsvoering in alle gerechten raken. Deze projecten worden hieronder toegelicht. In lijn met de eerder genoemde sectorprogramma's (hoofdstukken 3, 4 en 5) wordt er gedacht aan de ontwikkeling van een programma voor de bedrijfsvoering, waarin de verschillende projecten worden samengebracht. In het voorjaar van 2004 moet hierover een beslissing zijn genomen door de Raad.

### **a) Voorbereiding op baten-lastenstelsel**

In het najaar van 2003 zijn in het kader van de invoering van het baten-lastenstelsel (BLS) bij de rechtspraak, tussen de Raad en de ministeries van Justitie en Financiën, afspraken gemaakt over de vormgeving van het nieuwe bekostigingsmodel voor de rechtspraak. In 2004 moeten nog activiteiten worden ondernomen om deze contouren van het nieuwe bekostigingsmodel verder te concretiseren. Deze activiteiten worden ondergebracht in de tweede fase van het BLS-invoeringstraject.

Het vervolgetraject in 2004 bestaat uit de volgende vier deeltrajecten, te weten:

- Het opstellen van de BLS-begroting 2005.
- Het opstellen van de (indicatieve) openingsbalans 2005 voor de rechtspraak.
- Het wetgevingstraject ter realisatie van de nieuwe AMvB bekostiging.
- De implementatie van het baten-lastenstelsel bij de gerechten.

#### *De begroting*

De begroting van de rechtspraak 2005 is de eerste begroting die conform een baten-lastenstelsel wordt opgesteld. De begroting zal op verschillende onderdelen wezenlijk verschillen van een begroting die is gebaseerd op het huidige kas/verplichtingenstelsel. Zo zal de begroting 2005 een investeringsplanning, een leningaanvraag en de formats voor een openingsbalans, een staat van baten en lasten en een kasstroomoverzicht bevatten. De onderbouwing van de begroting met behulp van kostprijzen per productgroep zal in 2004 gestalte krijgen, gericht op de onderbouwing van de begroting in 2006.

### *De openingsbalans*

Het baten-lastenstelsel wordt doorgaans gebruikt door organisaties (bedrijfsleven en bepaalde overheidsorganen) die een direct verband willen aanbrengen tussen eindproducten, processen en de kosten die daaraan verbonden zijn. In dergelijke organisaties staan werkprocessen en eindproducten centraal in de financiering. Essentieel bij de werking van een baten-lastenstelsel vormt de verbinding tussen de waarden van de bezittingen, schulden en vermogen bij aanvang van het eerste boekjaar onder het baten lastenstelsel. Deze bezittingen en schulden worden in een staat opgenomen om achteraf in de jaarrekening verantwoording te kunnen afleggen: deze staat wordt de openingsbalans genoemd. Voordat de openingsbalans definitief wordt, zal eerst een indicatieve openingsbalans worden opgesteld. Uiterlijk eind juni 2004 moet de indicatieve openingsbalans worden ingediend bij het ministerie van Financiën. De definitieve openingsbalans per 1 januari 2005 moet eind maart 2005 gereed zijn.

### *Het wetgevingstraject*

Het nieuwe bekostigingsstelsel voor de rechtspraak start met het begrotingsjaar 2005. In 2004 moeten de hoofdlijnen worden uitgewerkt in een nieuwe Algemene maatregel van bestuur die de bekostiging van de rechtspraak regelt. Dit wetgevingstraject zal in 2004 worden doorlopen.

### *De implementatie bij de gerechten*

In navolging van de pilot gerechten, die vorig jaar al druk zijn geweest met het treffen van voorbereidingen voor de invoering van het baten-lastenstelsel, zullen in 2004 alle overige gerechten volgen. Daarvoor wordt een grote opleidingsinspanning van de gerechten gevergd. Vervolgens zal met name in de 2<sup>e</sup> helft van 2004 gefaseerd bij alle gerechten worden proefgedraaid met het baten-lastenstelsel.

## **b) Voorbereiding shared services**

In de periode van 2004-2008 zal worden gewerkt aan de implementatie van het door het kabinet aanvaarde projectplan Shared Service Center HRM Personeel en Salaris (hierna SSC) Het gaat daarbij om een ingrijpende operatie waarbij de organisatie van de rechtspraak de rijksbrede kaders moet implementeren. Om dit te organiseren zijn bij de Raad voor de rechtspraak een projectorganisatie en lokaal per gerecht 26 transitiecoördinatoren aangesteld. Zij ondersteunen de lokale organisatie bij de transitie naar een situatie waarbij vanaf 2006 personeelstaken door medewerkers zelf worden ingevoerd. In het kabinetsbesluit worden vijf dienstverleningspakketten benoemd die straks door het SSC worden aangeboden. Deze dienstverleningspakketten concentreren zich op de personeels- en salarisadministratietaken en alles dat daarmee samenhangt.

Het jaar 2004 staat met name in het teken van de voorbereiding voor de toekomstige en soms ook nieuwe situatie. De voorbereiding concentreert zich, afgezien van algemene projectaspecten, op de volgende domeinen:

- Dossiers op orde en digitalisering (jan – okt. 2005).
- Huidige situatie op de personeelsafdelingen (jan. 2004 – april 2004).
- Gewenning met Self Service toepassingen (medio 2004 – 2006).
- Flankerend beleid en sociale aspecten (2004 - 2005).
- Ontwikkelingen binnen de HRM functie (2004 – 2005).

De invoering van SSC vereist een aanzienlijke inspanning van de huidige personeelsmedewerkers. Naast de voorbereiding van SSC zal immers ook de bestaande dienstverlening gecontinueerd moeten worden. Extra aandacht is nodig om, met het oog op de ontwikkelingen per 2006, deze medewerkers te ondersteunen bij het uitvoeren van hun taken.



### **c) Visievorming op organisatie PIOFAH functies**

Vanaf de zomer van 2003 is een project gestart, waarin wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een visie op de PIOFAH-taken binnen de rechtspraak. Onder PIOFAH-taken worden verstaan alle ten behoeve van het primaire (rechtspraak) proces noodzakelijke ondersteunende taken. Hieronder worden begrepen: Personeels- Informatie-, Organisatie-, Financiële-, Automatiserings- en Huisvestingstaken. Doelstelling van het project is het op hoofdlijnen vaststellen van een visie op de organisatorische vormgeving van de staftaken bij de rechtspraak. Gerechtsbesturen en Raad voor de rechtspraak zullen op basis hiervan beslissingen nemen over de toekomstige vormgeving en kwaliteit van deze taken. Een aantal ontwikkelingen speelt hierbij een rol: de rijksbrede opzet van een Shared Service Center voor personeelstaken (zie hiervoor onder b), de invoering van het baten lastenstelsel (zie hiervoor onder a) en de invoering van een landelijk rekencentrum voor de rechterlijke organisatie (zie ook paragraaf 8.3). In aansluiting op de genoemde ontwikkelingen zal in de loop van 2004 besluitvorming plaatsvinden.

## **Hoofdstuk 8 Landelijke diensten**

### **8.1 Inleiding**

Naast de gerechten en de Raad voor de rechtspraak, kent de rechtspraak ook een aantal landelijke diensten. Deze diensten werken zowel voor de rechtspraak als voor de parketten van het Openbaar Ministerie. In dit hoofdstuk worden per landelijke dienst de belangrijkste activiteiten voor 2004 gepresenteerd.

### **8.2 SSR**

Sinds 1 januari 2002 is het opleidingsinstituut voor de rechtspleging SSR een tijdelijk agentschap. Een van de instellingsvoorwaarden is het voeren van een baten-lasten administratie. In 2004 wordt hiermee proefgedraaid. In de loop van 2004 zal een toetsingscommissie van de ministeries van Binnenlandse zaken en Financiën toetsen of de SSR gereed is voor het toekennen van de definitieve status van agentschap per 1 januari 2005.

De SSR zal voorts in 2004 de slag maken naar een meer vraaggestuurde organisatie die zich richt op haar kerntaak: het bieden van opleidingen en scholing die essentieel zijn voor de rechtspleging. Een van de belangrijke activiteiten van de SSR op dat vlak is de ontwikkeling, die in 2003 is ingezet, en de start in 2004 van de Leergang rechter. Met deze leergang komt de SSR tegemoet aan de vraag om een meer gestandaardiseerde en gestructureerde initiële opleiding voor juristen die meer dan zes jaar relevante juridische ervaring hebben opgedaan en de overstap maken naar het rechterschap. Daarnaast worden voorbereidingen getroffen om te komen tot een meer commercieel getint organisatie-onderdeel vanuit de SSR. Dit onderdeel zal tegen een ‘marktprijs’ opleidingen aanbieden aan zowel de rechterlijke organisatie als daarbuiten, zoals de advocatuur.

De SSR is lid van het European Judicial Training Network (EJTN). In de EJTN participeren naast een aantal rechterlijke opleidingsinstellingen ook de Belgische, Zweedse, Deense en Italiaanse Raden voor de rechtspraak. De EJTN richt zich op:

- De ontwikkeling van een Europees rechtelijk opleidingsprogramma voor ZM en OM.
- De rechterlijke samenwerking met de kandidaat-lidstaten van de Europese Unie.
- Het beschikbaar stellen van expertise en kennis op het gebied van rechterlijke samenwerking aan Europese, internationale en nationale instanties.
- Het vergemakkelijken van deelname aan nationale opleidingsactiviteiten door rechters en officieren uit andere landen.

Medio 2004 zal de SSR het voorzitterschap van EJTN op zich nemen. Hieraan is een congres verbonden dat in het najaar van 2004 zal plaatsvinden.

### **8.3 ICTRO**

ICTRO is het ICT-bedrijf voor de rechterlijke organisatie. ICTRO beheert en onderhoudt de netwerken en applicaties vanuit twintig locaties verspreid over het land. Bij de ICTRO werken ongeveer 450 medewerkers.

Bij haar oprichting op 1 januari 2002 heeft ICTRO de opdracht mee gekregen om per 1 januari 2005 een professionele en transparante organisatie te zijn. Het jaar 2004 is het laatste jaar om deze ambities te volmaken. Om dit te kunnen doen, richt ICTRO zich op het zogeheten groeifasemodel. In dit model worden vijf niveaus onderkend: van “technologie gedreven” tot “business gericht”. Bij haar oprichting in 2002 was ICTRO een technologie gedreven organisatie. Inmiddels is zij opgeklimmen tot “beheerst”. In 2004 wil ICTRO medio het niveau “service gericht” bereiken. Alle organisatieontwikkelingen zijn in lijn gebracht met de ambitie van dit niveau. Deze komen voort uit de pijlers van de organisatie: diensten voor de klant, eenvoud in beheer en transparantie in bedrijfsvoering.

De feitelijke organisatie van de ICTRO gaat de komende jaren veranderen. Zo zal in 2004 het materieel geconcentreerd gaan worden in één landelijk rekencentrum met een back-up locatie (twin centre). Ook zal een begin gemaakt gaan worden met het terugbrengen van het aantal vestigingen van twintig naar vijf.

#### **8.4 Prisma**

Prisma is er om de rechterlijke organisatie te helpen bij het opzetten van een kwaliteitsbeleid. Vanaf 1997 is hiertoe door Prisma het managementmodel van het Instituut Nederlandse Kwaliteit (INK) geïntroduceerd. Prisma geeft trainingen, ontwikkelt instrumenten (bijvoorbeeld Prismaweb: kennisweb om kennis binnen de organisatie te delen) en begeleidt managementteams. Daarnaast speelt zij een belangrijke rol bij waarderingsonderzoeken bij klanten en eigen medewerkers. Bij Prisma werken gemiddeld 10 medewerkers, deels zijn zij gedetacheerd vanuit de parketten en de gerechten.

Prisma is nauw betrokken bij het programma RechtspraakQ. In 2004 zal zij zich in het kader van dit programma met name richten op:

- Ondersteunen en begeleiden van de gerechten bij het lokaal vaststellen van het model gerechtsstatuut en het ondersteunen bij het opstellen van implementatieplannen betreffende de statuten.
- Begeleiden en ondersteunen bij de invoering van het meetsysteem van het rechterlijk functioneren. Hiertoe wordt door Prisma een cursus gegeven aan de gerechten die het meetsysteem gaan invoeren en treden zij op als helpdesk.

## Hoofdstuk 9 Financiën

De minister van Justitie heeft de Raad voor 2004 extra middelen ter beschikking gesteld voor het opvangen van met name de extra instroom als gevolg van het Veiligheidsprogramma en de autonome groei in de civiele- en bestuurssector. In het hieronder gepresenteerde overzicht wordt het meerjarige budgettaire kader voor 2004 tot en met 2008 en een meerjarig bestedingsbeeld van de middelen voor de rechtspraak gepresenteerd:

<b>Budgettair kader 2004 (bedragen x €1.000,=)</b>	<b>2004</b>	<b>2005</b>	<b>2006</b>	<b>2007</b>	<b>2008</b>
	744.930	730.652	720.803	702.992	704.592

<b>Besteding beschikbare middelen rechtspraak (bedragen x €1.000,=)</b>	<b>2004</b>	<b>2005</b>	<b>2006</b>	<b>2007</b>	<b>2008</b>
1. Gerechten	615.458	611.250	608.407	588.389	588.534
2. Gerechtskosten	6.483	6.483	6.483	6.483	6.483
3. Landelijke diensten	48.265	37.270	36.270	34.270	34.270
4. Programma- en projectbudgetten	57.564	58.884	53.899	58.038	58.993
5. Bureau Raad	17.160	16.765	15.744	15.812	16.312
<b>Totale bestedingen</b>	<b>744.930</b>	<b>730.652</b>	<b>720.803</b>	<b>702.992</b>	<b>704.592</b>

### Toelichting bij de tabellen:

#### *Tabel budgettair kader 2004*

Het budgettaire kader 2005 neemt ten opzichte van 2004 af vanwege de korting van €5 mln. op het asiel- en vreemdelingenbudget, een besparingsreeks van €5,5 mln. die is ingeboekt op de middelen in het kader van de Veiligheidsenveloppe en een afloop in de middelenreeks voor de Schiphol problematiek met €1,5 mln. De afloop van het budgettaire kader 2006 ten opzichte van 2005 wordt onder meer veroorzaakt doordat in 2006 een lager bedrag beschikbaar is voor de invoering van de belastingrechtspraak in twee instanties (€11,6 mln. in 2006 versus €15,1 mln. in 2005). Daarnaast loopt het oorspronkelijke kader 2006 ook al af ten opzichte van 2005. Het budgettaire kader 2007 loopt ten opzichte van 2006 af doordat de middelen voor asiel- en vreemdelingenbudget afneemt met ca. €20 mln.

#### *Tabel besteding beschikbare middelen rechtspraak*

##### 1. Gerechten

Het grootste deel van de beschikbare middelen wordt direct aangewend voor het primair proces. In 2004 wordt ca. €615 mln. direct beschikbaar gesteld aan de gerechten. Dit bedrag is door de toevoeging van extra middelen aan de begroting van de Raad voor straf-, civiel en bestuurszaken €56 mln. hoger dan vorig jaar. Vanaf 2007 zullen de gerechtsbudgetten ten opzichte van 2006 met een bedrag van ca. €20 mln. worden bijgesteld voor de afbouw van de vreemdelingenkamers.

##### 2. Gerechtskosten

Het budget voor de gerechtskosten is gelijk gebleven. In 2003 is dit budget in de loop van het jaar overschreden en door de Minister van Justitie aangevuld. Oorzaak hiervan zijn de hoge kosten als gevolg van advertentiekosten in faillissementszaken. De verwachting is dat door de inwerkingtreding van een beperking van de publicatieplicht in de Faillissementswet de kosten aanzienlijk zullen dalen.

b

##### 3. Landelijke diensten

Onder de Landelijke diensten worden verstaan ICTRO, Studiecentrum Rechtspleging en Prisma. In 2004 en 2005 wordt bij ICTRO geïnvesteerd in de fysieke concentratie van 20 rekencentra. Als gevolg van deze investering zullen de beheerkosten vanaf 2006 dalen.

4. Programma- en projectbudgetten

Het bij de Raad aangehouden programma- en projectbudget wordt met name besteed aan ICT-investeringen, huisvesting en opleidingen. In 2004 en 2005 wordt geïnvesteerd in ICT-ondersteuning ter verbetering van de productiviteit, doorlooptijd en kwaliteit van de rechtspraak. Zoals gesteld onder 3 zullen de ICT-uitgaven in de komende jaren dalen. De huisvestingskosten zullen in de komende jaren echter stijgen door de uitbreiding van de huisvestingscapaciteit samenhangend met de uitbreiding van personeel en de vervanging van gebouw- en gebruikersinstallaties.

5. Bureau Raad

Voor de ingebruikneming van het nieuwe pand van de Raad wordt in 2004 en 2005 extra geïnvesteerd.